

Gynekologisten syöpien epidemiologiaa

Erikoistuvien onkologian koulutus 18.10.2012

Laura Kotaniemi-Talonen
LT, erikoistuva lääkäri
Kanta-Hämeen keskussairaala

Epidemiologiaa, miksi?

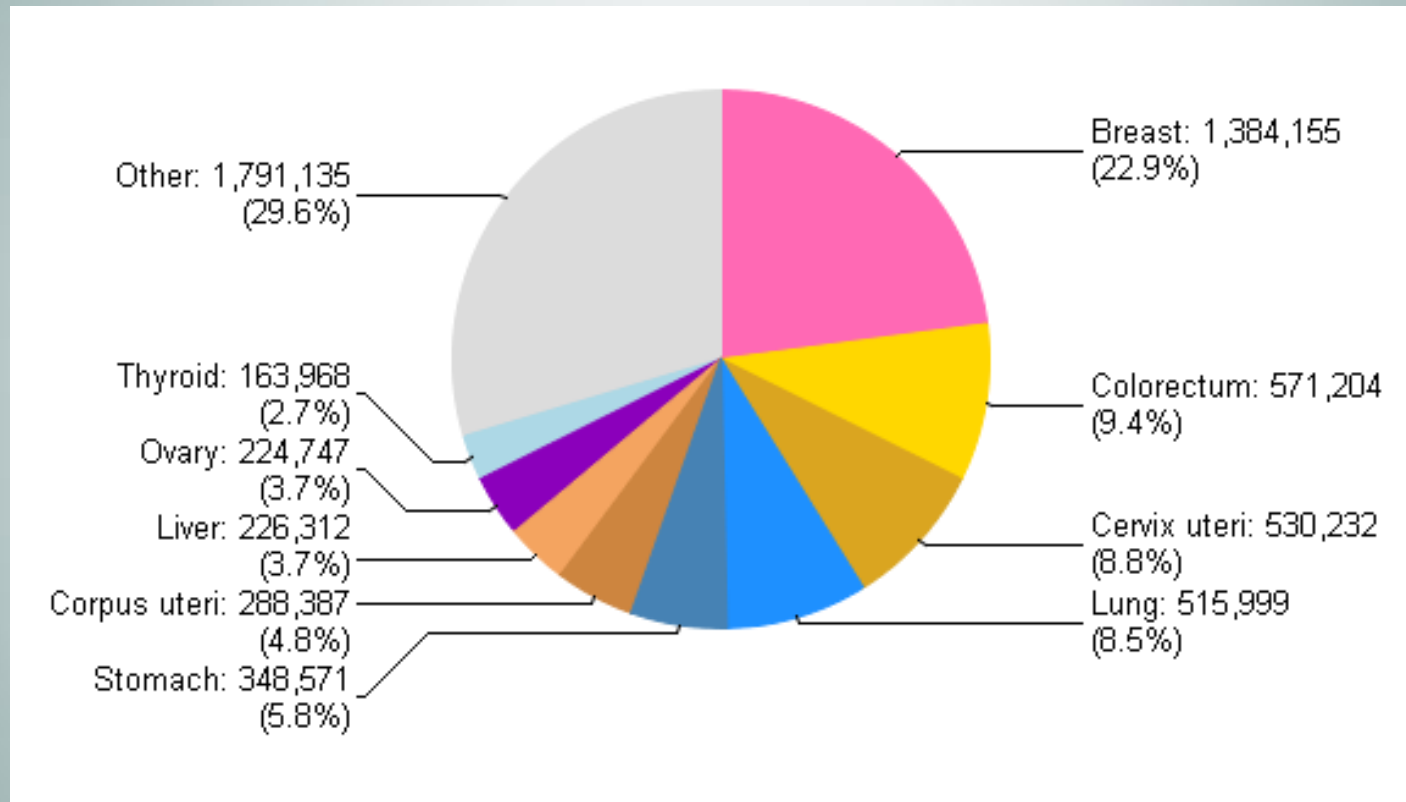

Esityksen termistöä

- Ilmaantuvuus (engl. incidence)
 - Uudet tautitapaukset määrättyssä väestössä määrättynä aikana
 - Esim. /10 000 tai /100 000 henkilöä/naista per vuosi
- Kuolleisuus (mortality)
 - Kuolemantapaukset määrättyssä väestössä määrättynä aikana
- Voidaan jaotella halutulla tavalla
 - Taudin mukaan, alaluokittain
 - Väestön mukaan, alueittain
 - Iän mukaan jne.
 - Ikävakioinnilla (age standardized ratio, ASR) poistetaan väestön ikäjakauman vaikutus tulokseen
- 5-vuotiselossaololuku (5 year survival rate)
 - Likiarvo sille, kuka selviää taudista

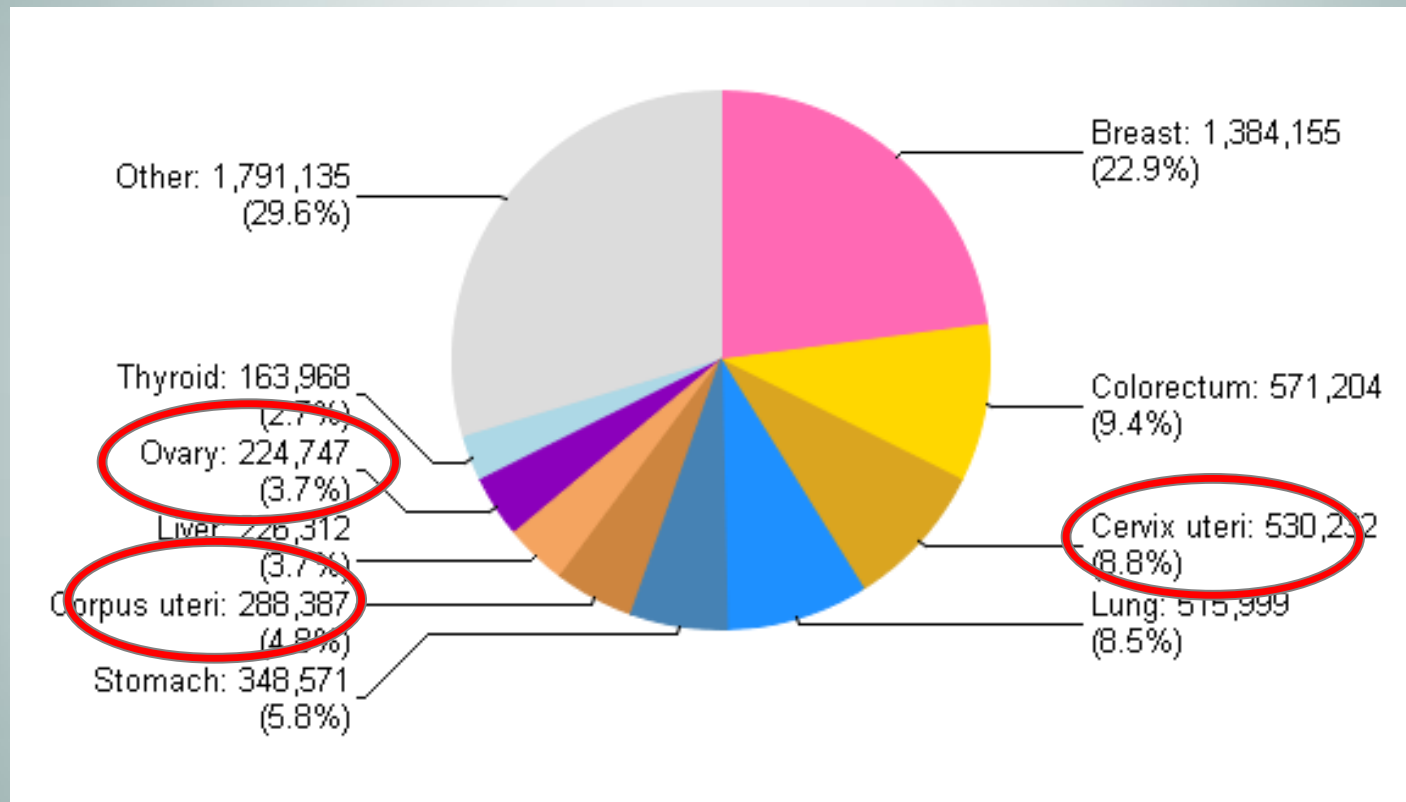

Gynekologiset syövät maailmassa

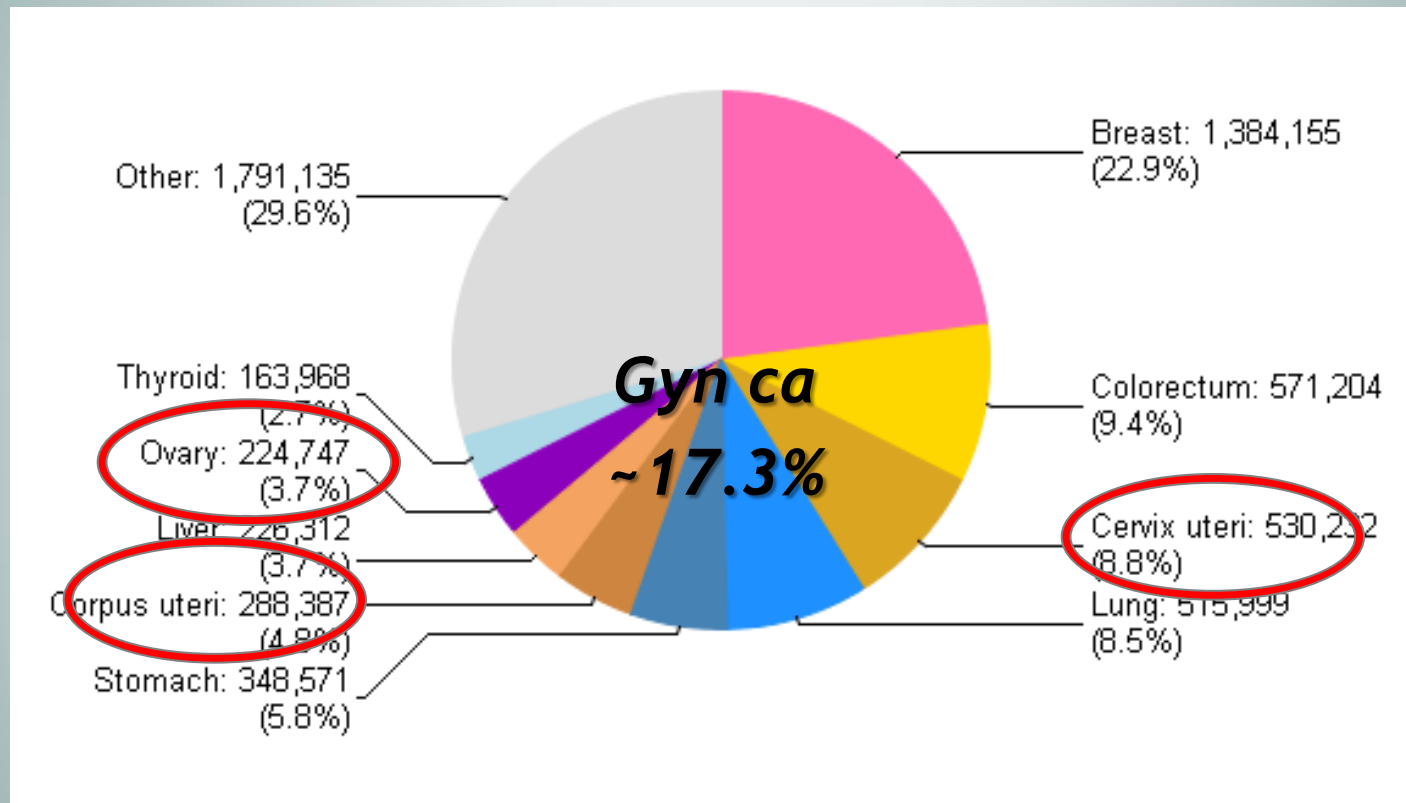
GLOBOCAN 2008 (IARC): Arvioidut uudet syöpätapaukset maailman naisväestössä, kaikki iät (yht. 6 044 710)

Gynekologiset syövät maailmassa

GLOBOCAN 2008 (IARC): Arvioidut uudet syöpätapaukset maailman naisväestössä, kaikki iät (yht. 6 044 710)

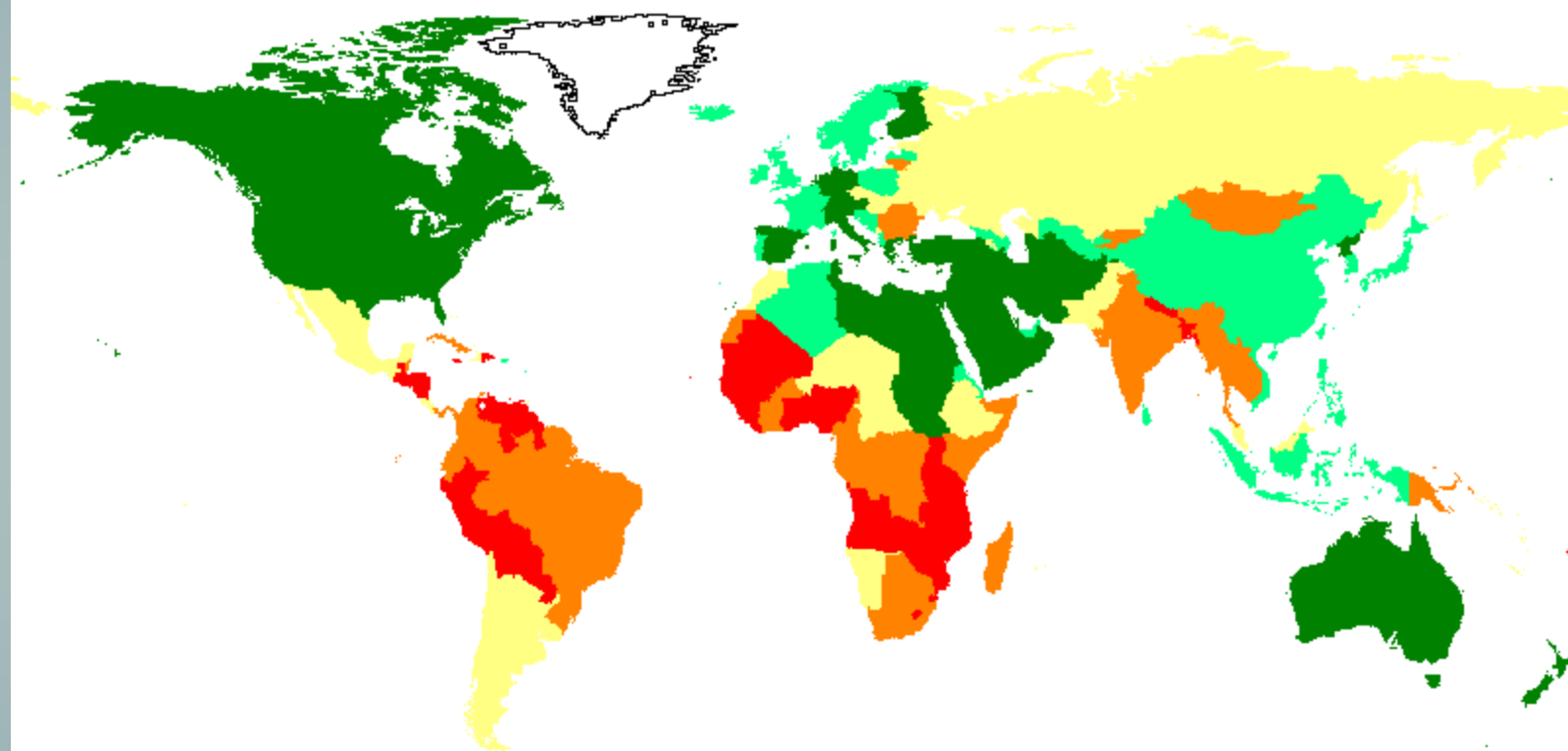
Gynekologiset syövät maailmassa

GLOBOCAN 2008 (IARC): Arvioidut uudet syöpätapaukset maailman naisväestössä, kaikki iät (yht. 6 044 710)

Estimated age-standardised incidence rate per 100,000

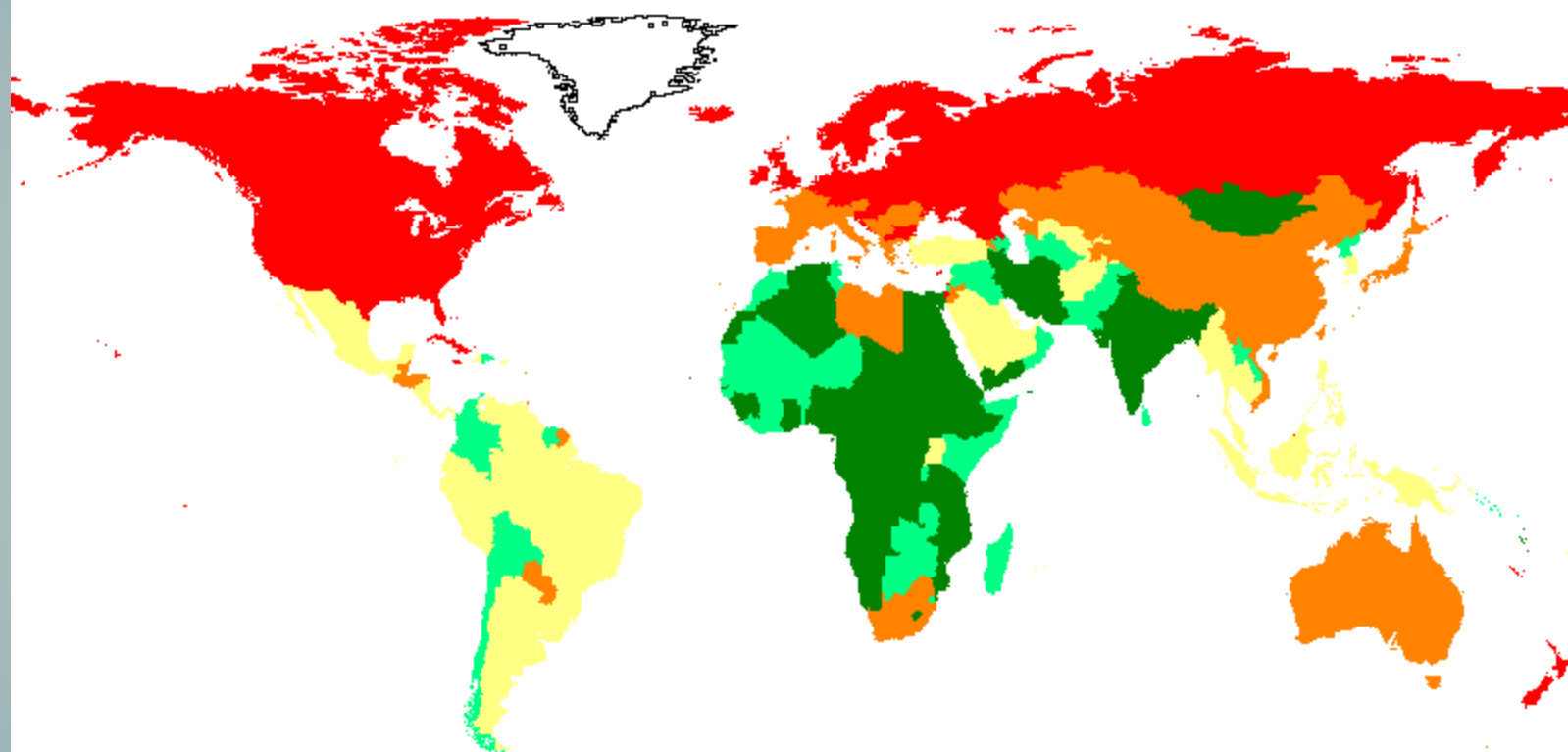
Cervix uteri, all ages

■ < 7.0 ■ < 12.9 ■ < 20.2 ■ < 29.6 ■ < 56.3

Estimated age-standardised incidence rate per 100,000

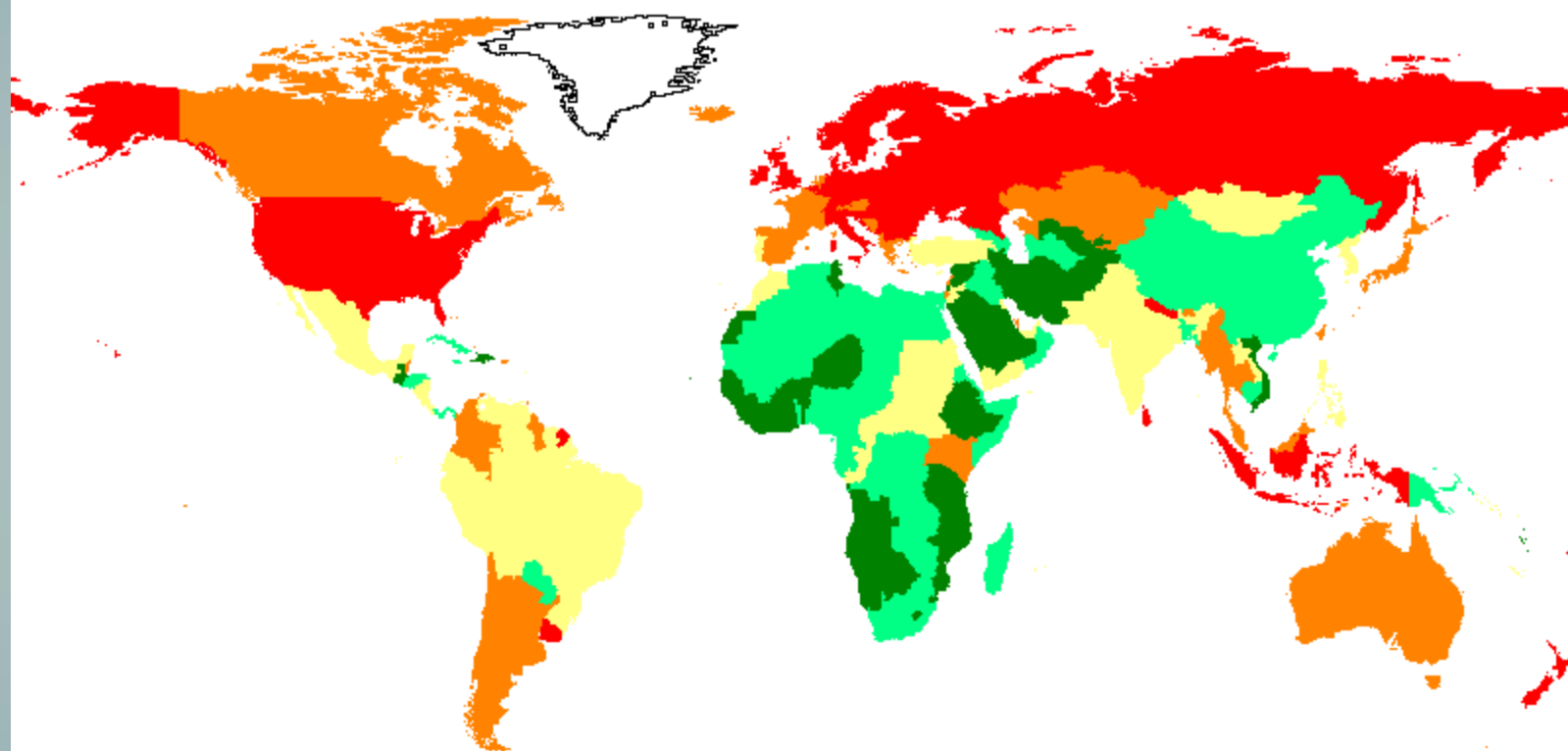
Corpus uteri, all ages

< 2.1 < 3.7 < 6.1 < 11.3 < 18.7

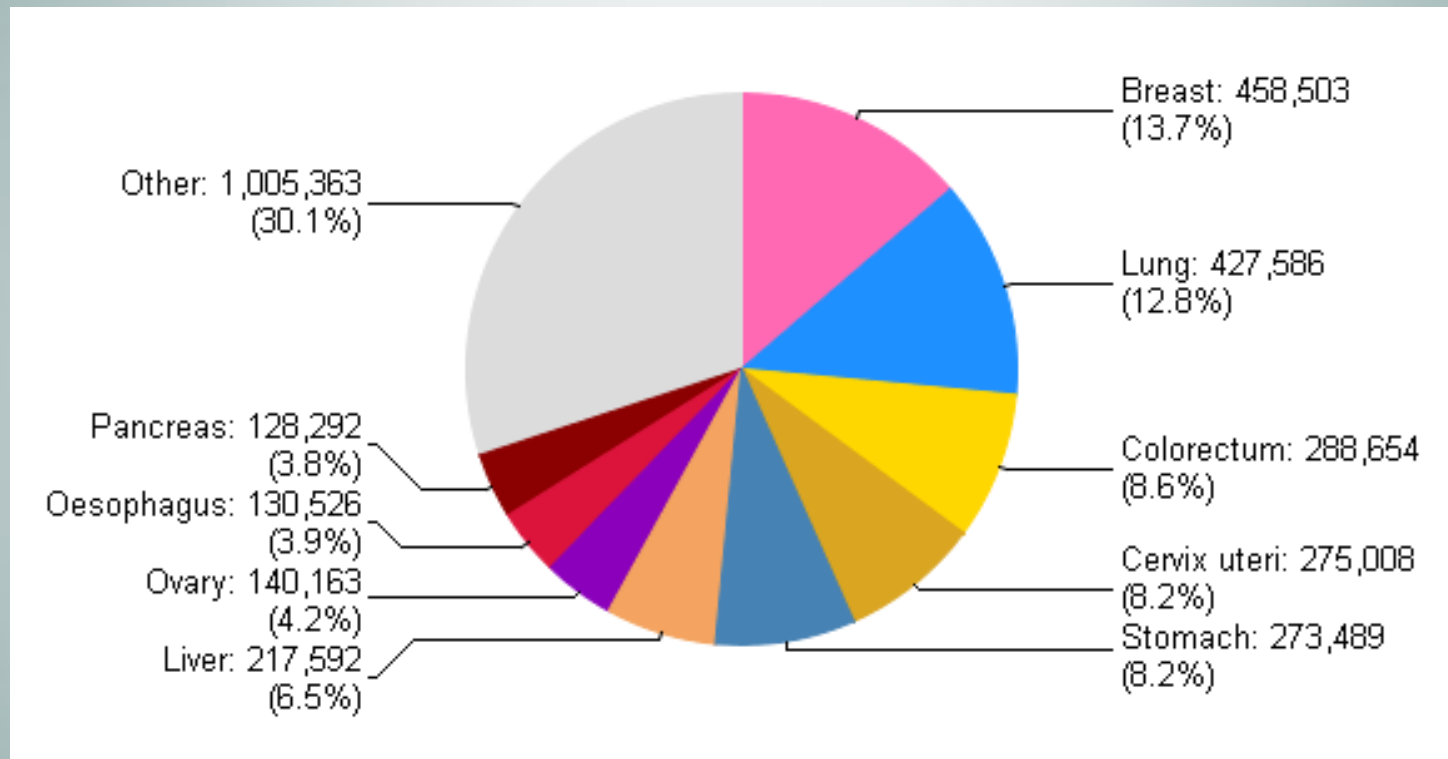
Estimated age-standardised incidence rate per 100,000

Ovary, all ages

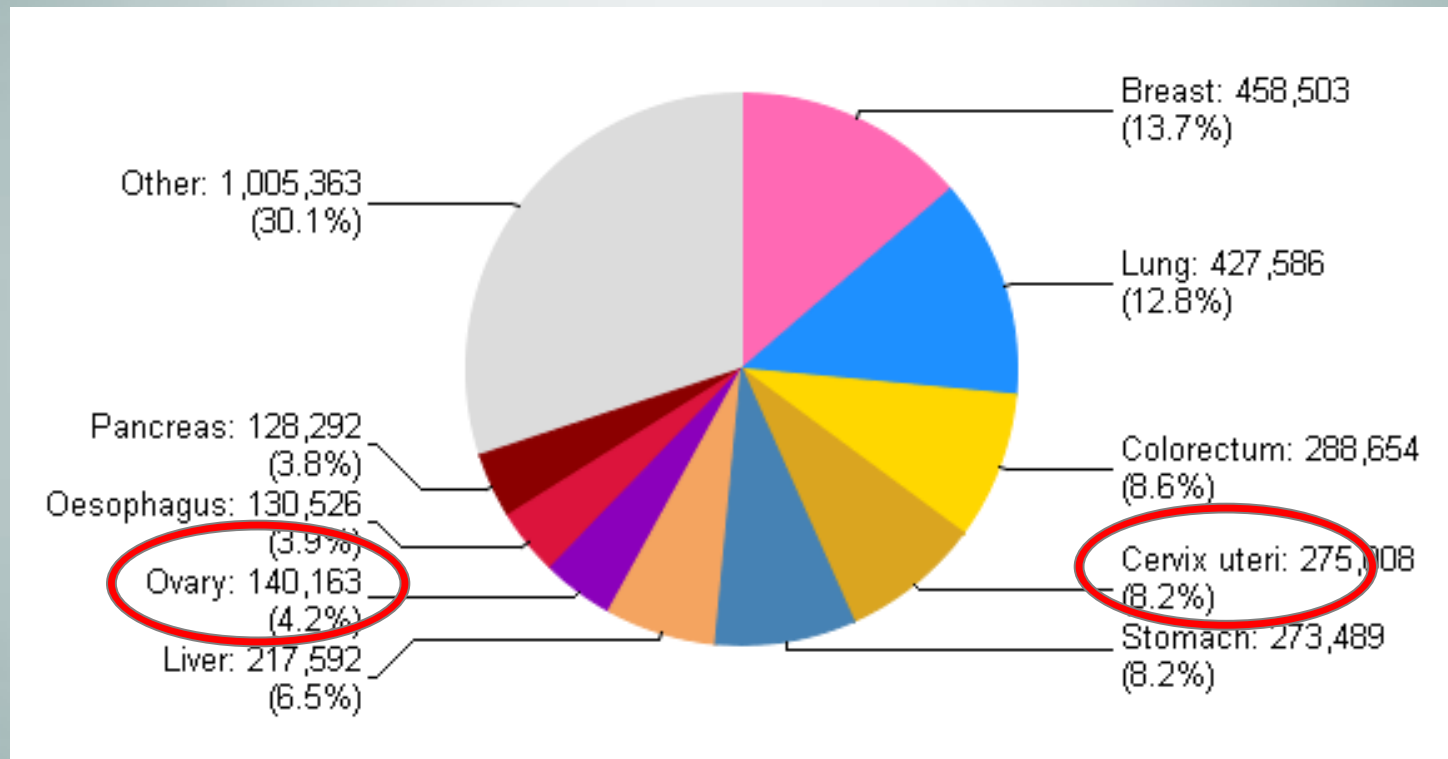
< 3.7 < 4.9 < 6.4 < 8.5 < 14.6

Kuolemat gynekologisiin syöpiin

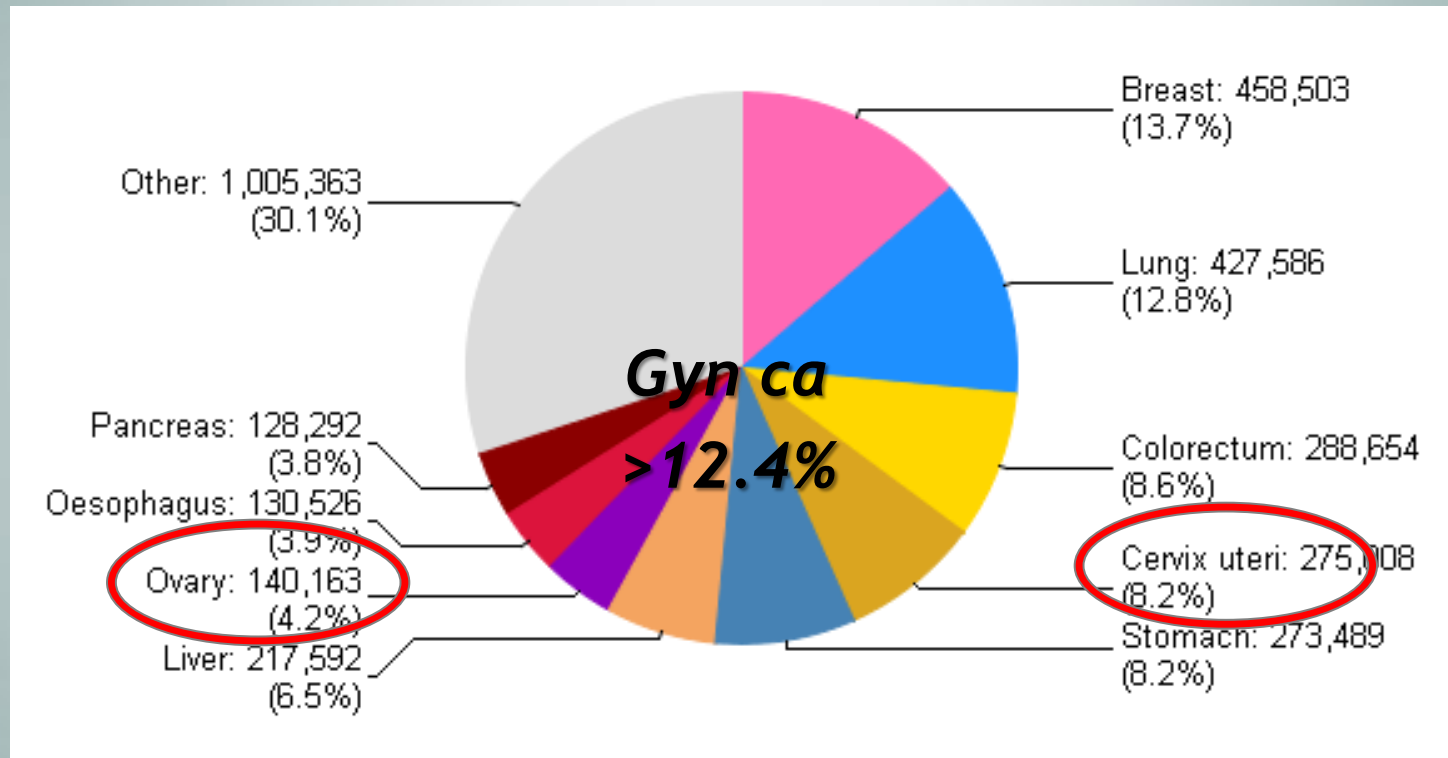
GLOBOCAN 2008 (IARC): Arvioidut syöpäkuolemat maailman naisväestössä, kaikki iät (yht. 3 345 176)

Kuolemat gynekologisiin syöpiin

GLOBOCAN 2008 (IARC): Arvioidut syöpäkuolemat maailman naisväestössä, kaikki iät (yht. 3 345 176)

Kuolemat gynekologisiin syöpiin

GLOBOCAN 2008 (IARC): Arvioidut syöpäkuolemat maailman naisväestössä, kaikki iät (yht. 3 345 176)

Gynekologiset syövät Suomessa

Primaaripaikka		Todettuja	Kuolemia
Kohdunrunko		807	205
Munasarja		447	292
	<i>Borderline</i>	153	5
Kohdunkaula		154	52
	<i>cis, DG ja CIN3</i>	877	1
Muut		183	76

Gynekologisten syöpien tapausmäärät Suomessa v. 2009
(Suomen Syöpärekisteri: Cancer in Finland 2008 and 2009)

Gynekologiset syövät Suomessa

Primaaripaikka		Todettuja	Kuolemia
Kohdunrunko		807	205
Munasarja		447	292
	<i>Borderline</i>	153	5
Kohdunkaula		154	52
	<i>cis, DG ja CIN3</i>	877	1
Muut		183	76

Gynekologisten syöpien tapausmäärät Suomessa v. 2008
(Suomen Syöpärekisteri: Cancer in Finland 2008 and 2009)

~50% etenisi
hoitamatta
syöväksi
(IARC/WHO, 2005)

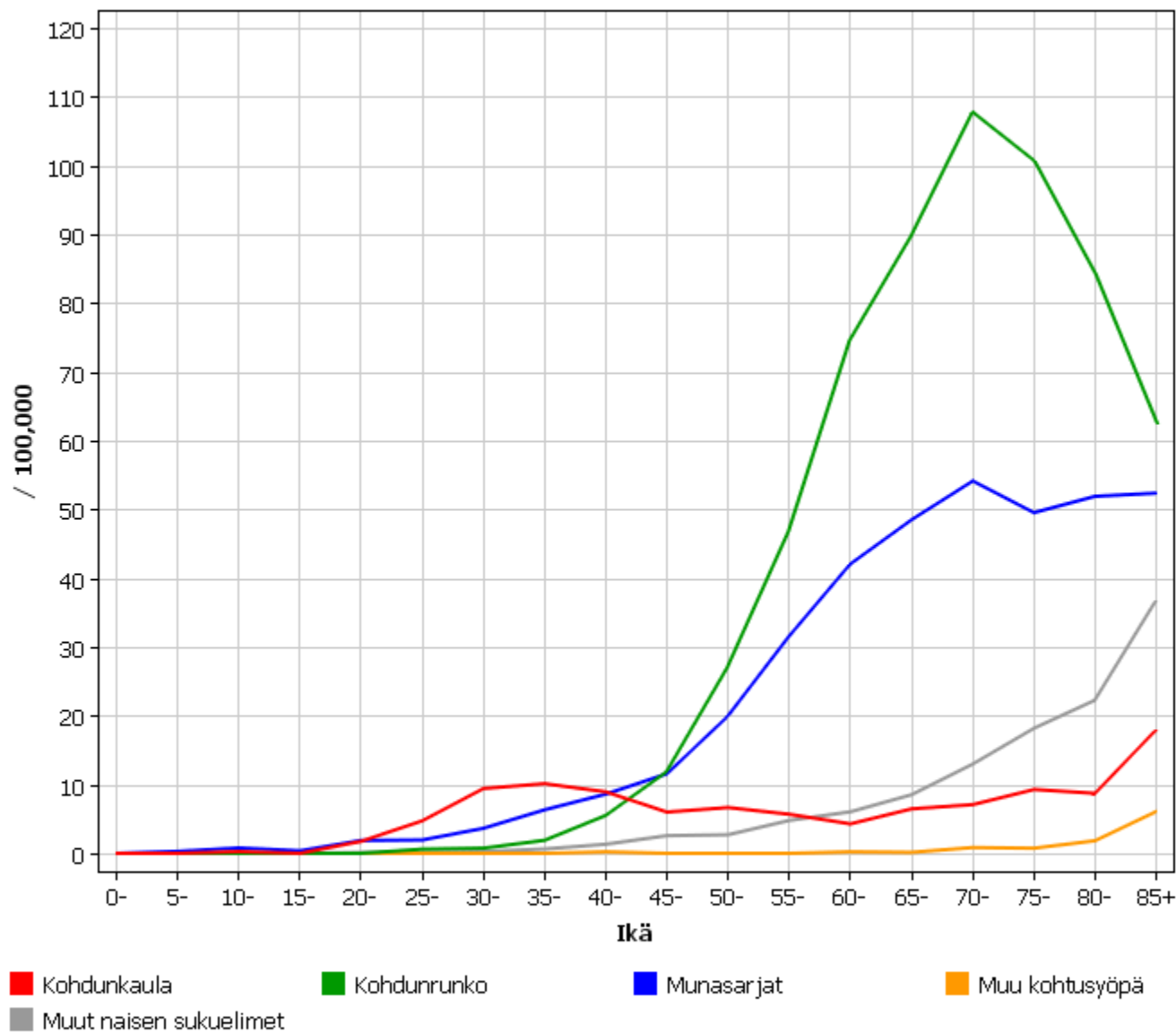
Gynekologiset syövät Suomessa

Primaaripaikka		Ilmaantuvuus	Kuolleisuus
Kohdunrunko		13.9	2.8
Munasarja		8.4	4.6
<i>Borderline</i>		4.3	0.1
Kohdunkaula		4.3	0.9
	<i>cis, DG ja CIN3</i>	35.0	0.0
Muut		2.7	1.0

Gynekologisten syöpien ilmaantuvuus ja kuolleisuus Suomessa v. 2009 per 100 000 naista, ikävakioitu maailman standardiväestöön (Suomen Syöpärekisteri: Cancer in Finland 2008 and 2009)

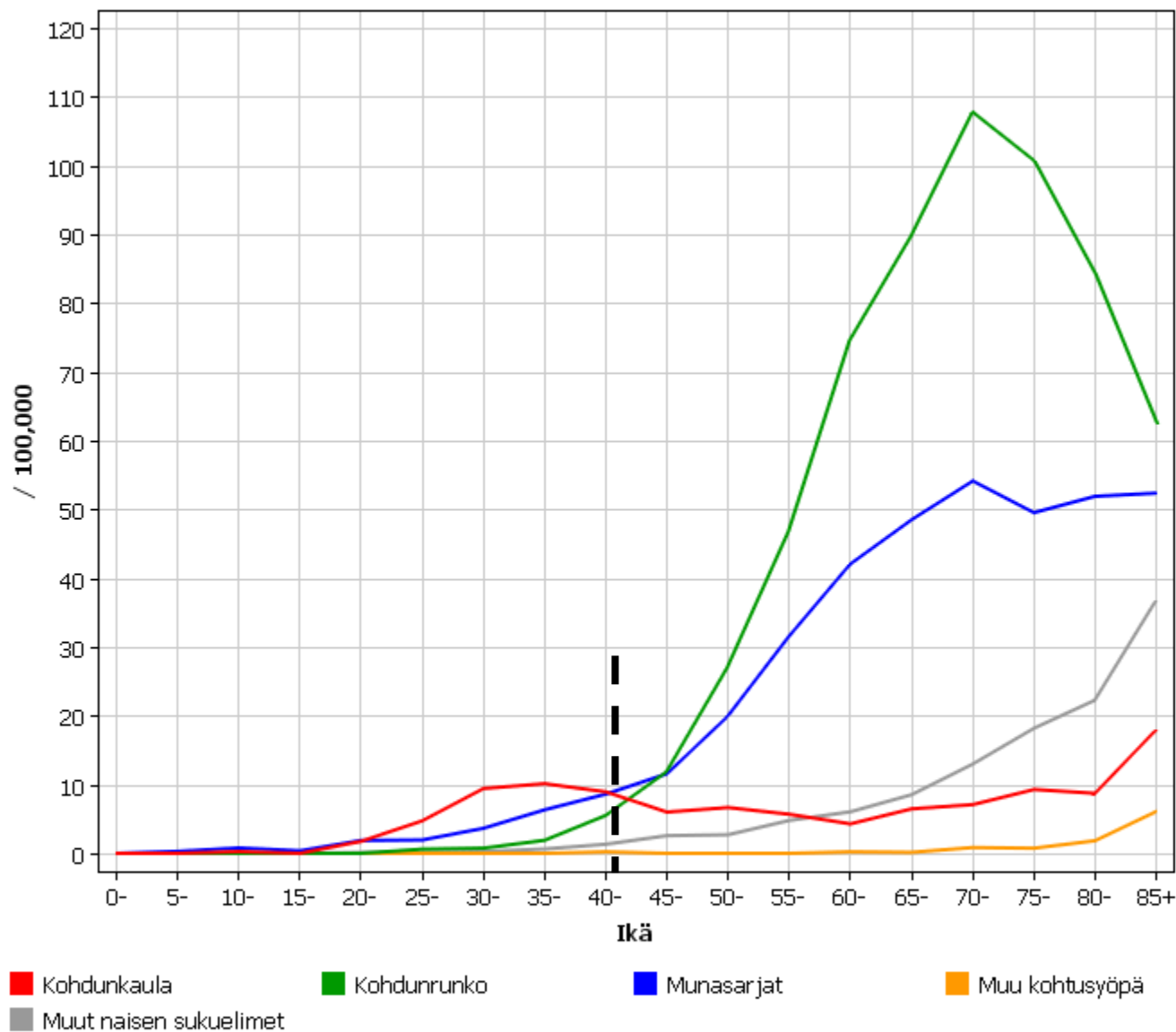
Suomi-Ilmaantuvuus (2006-2010)

Naiset

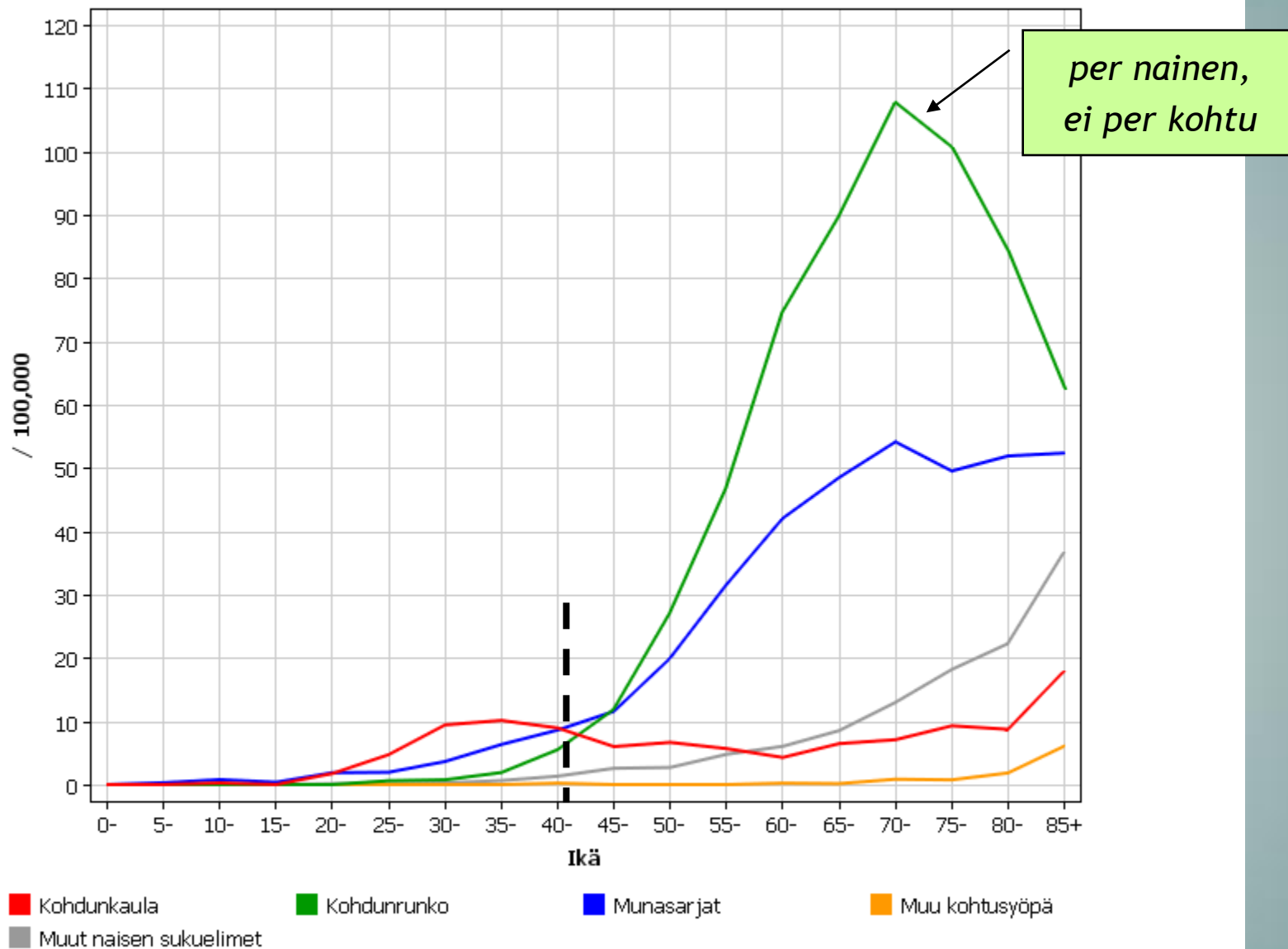
Suomi-Ilmaantuvuus (2006-2010)

Naiset

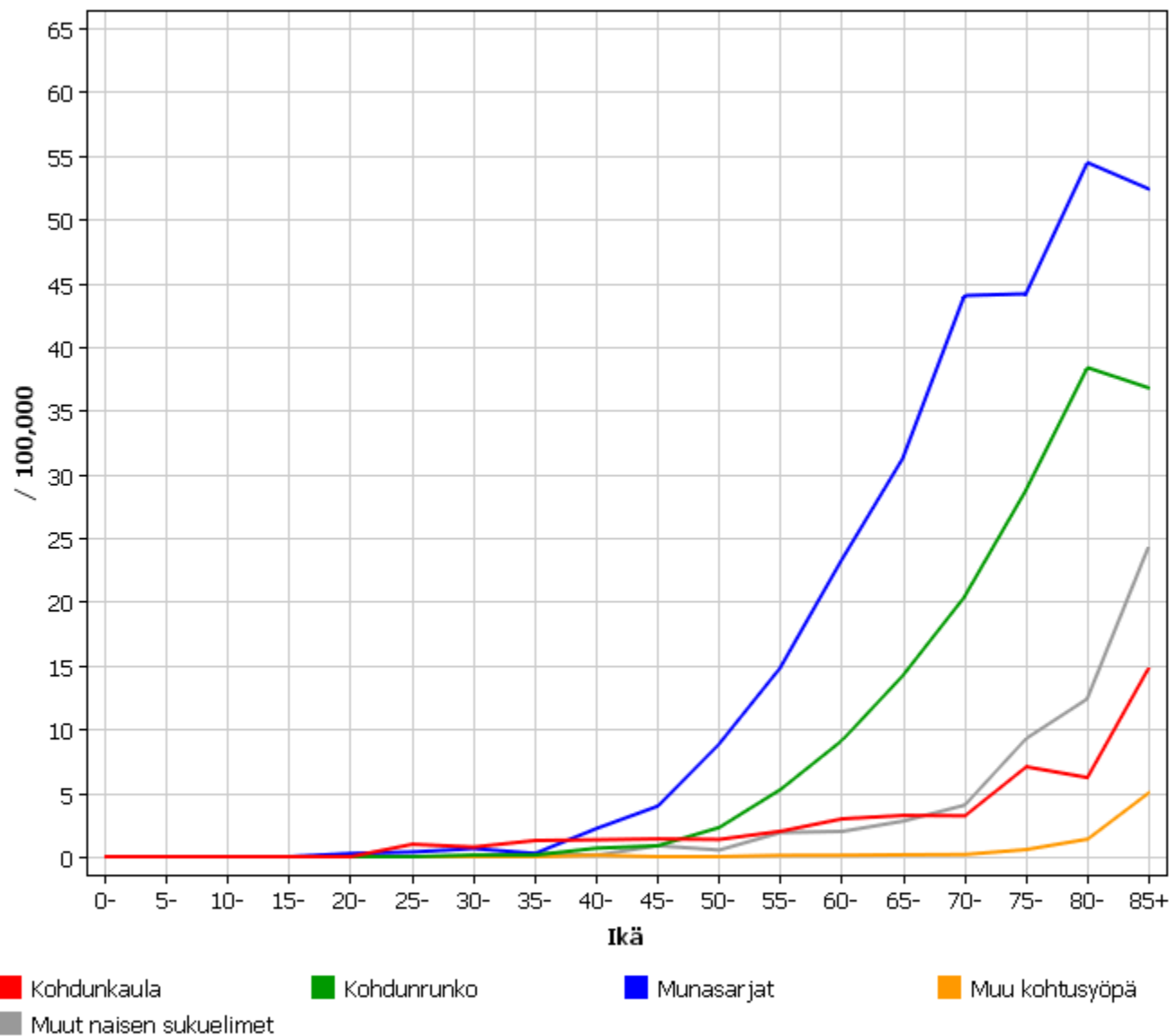
Suomi-Ilmaantuvuus (2006-2010)

Naiset

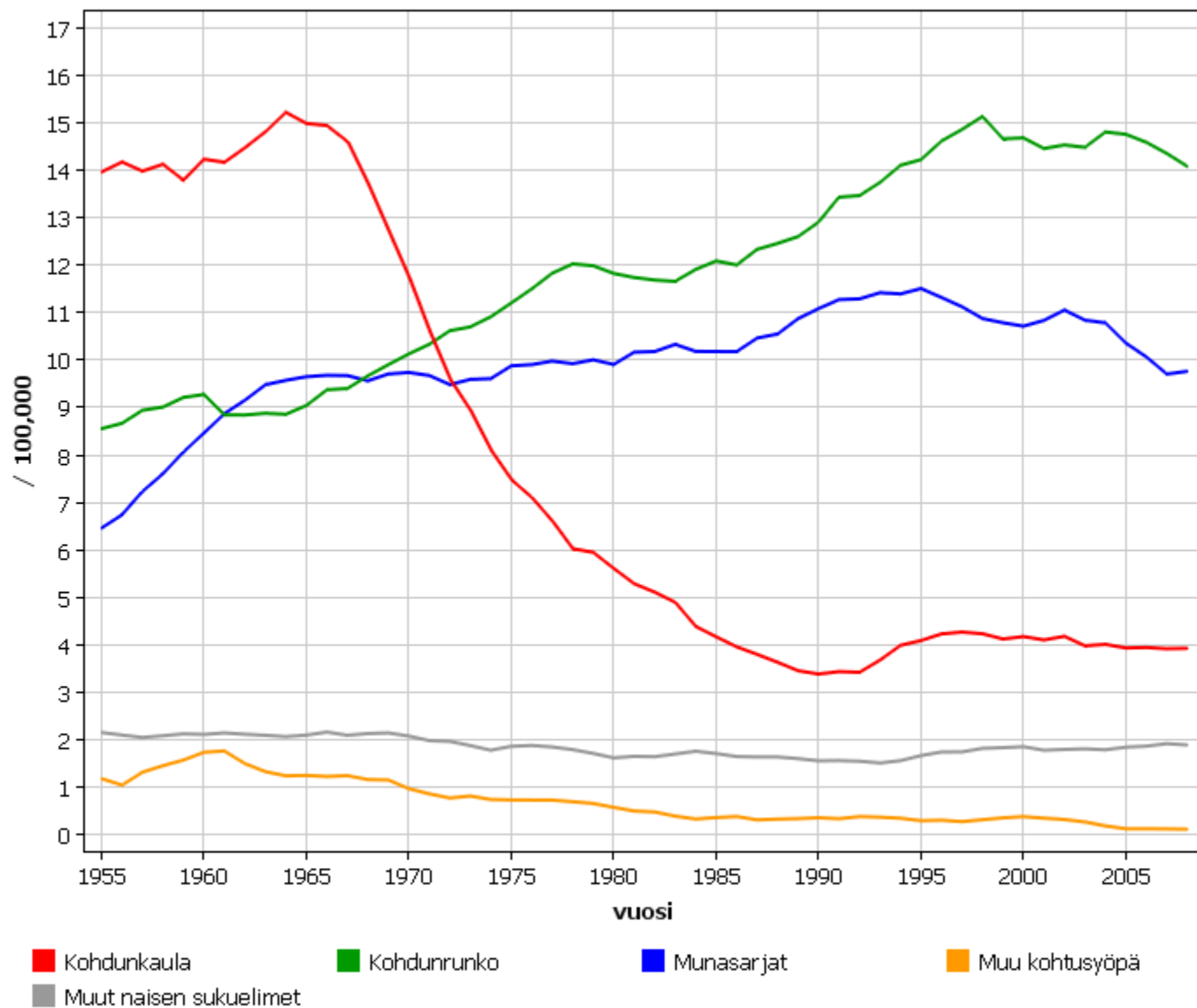
Suomi-Kuolleisuus (2006-2010)

Naiset

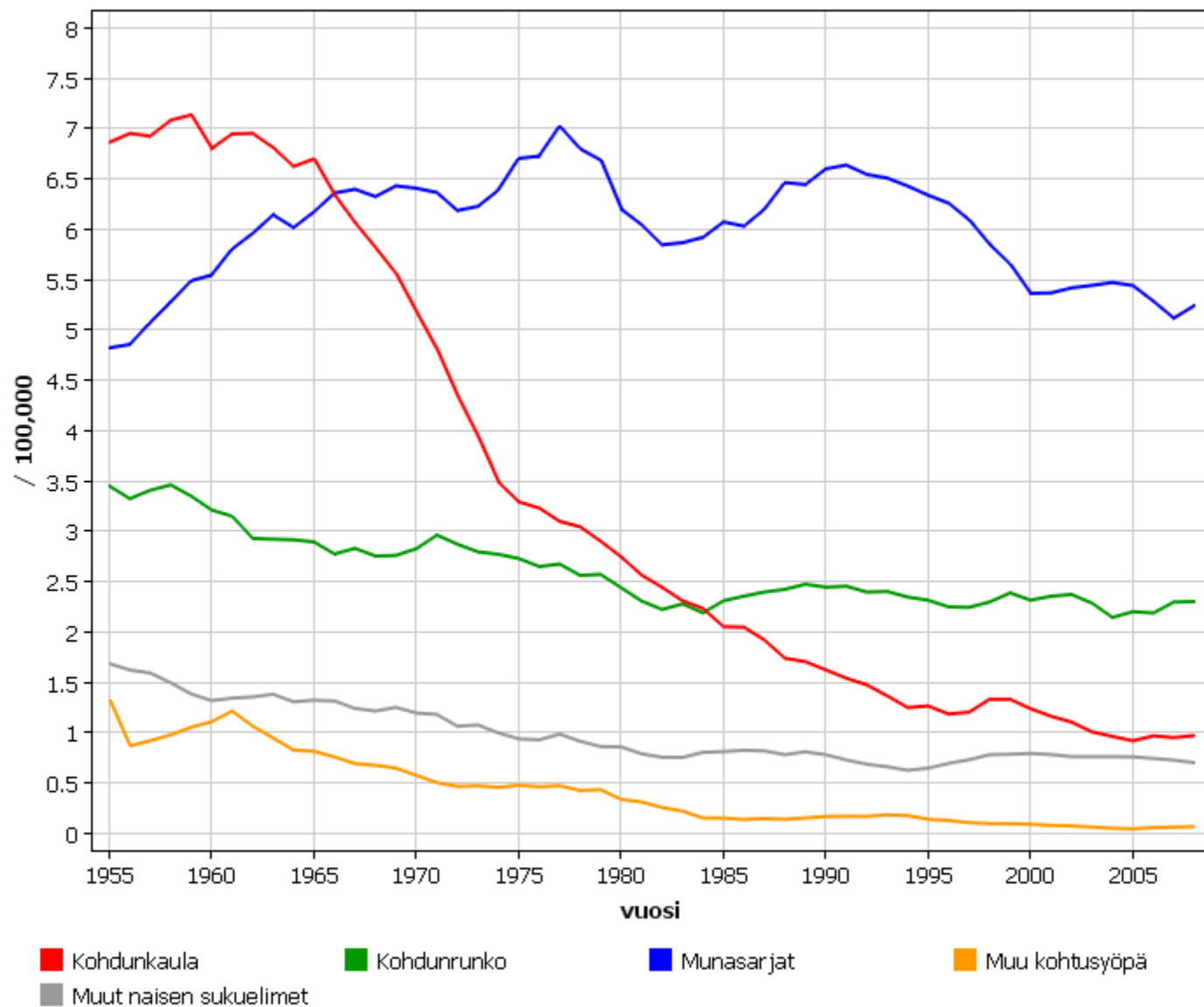
Suomi

Ilmaantuvuus: ASR (W), Naiset, kaikki iät

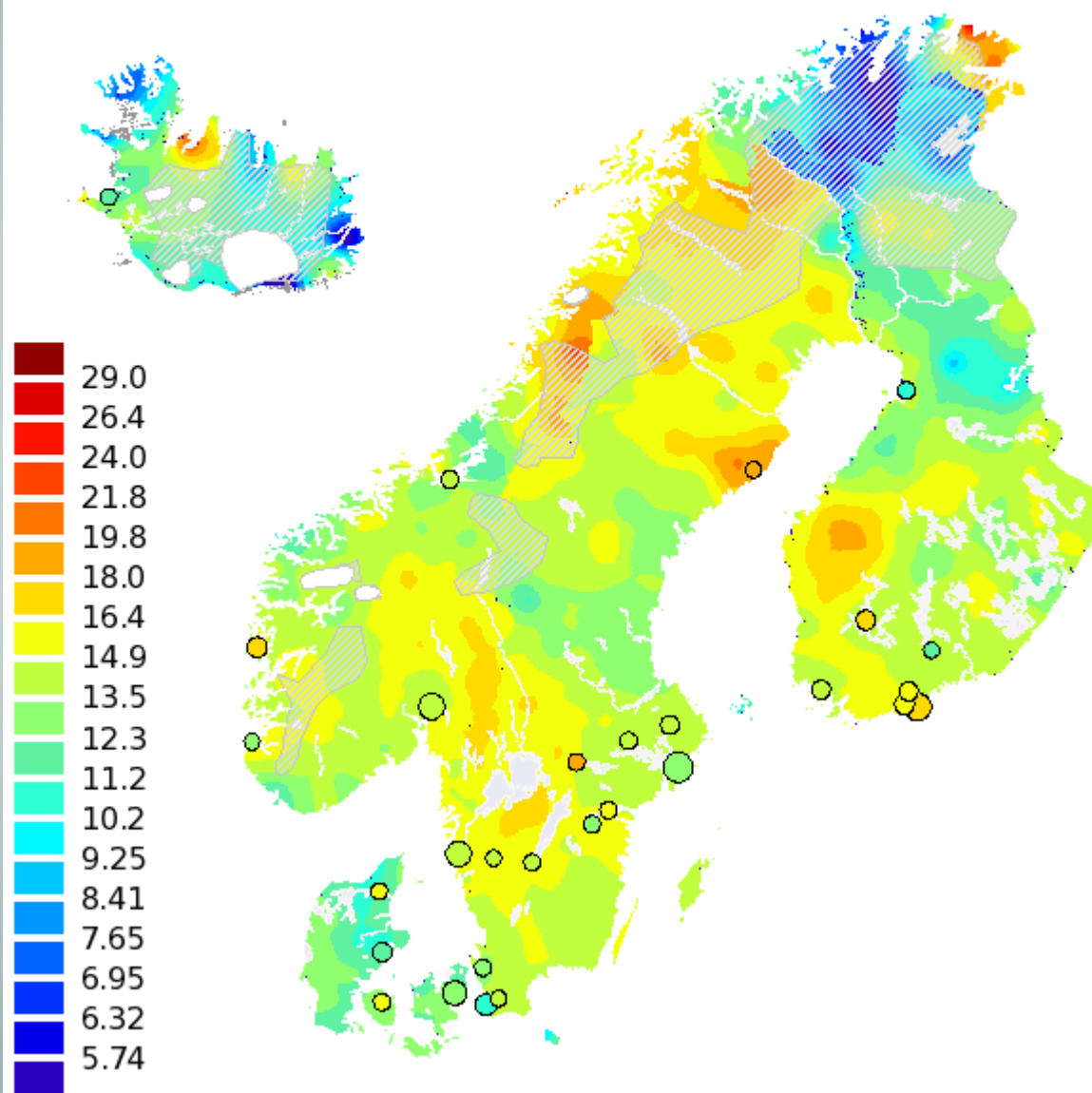
Suomi

Kuolleisuus: ASR (W), Naiset, kaikki iät

Endometrial cancer, 1998-2003

Incidence / 100,000.

Finnish Cancer Registry 21.06.2007

Kohdunrungan syöpä

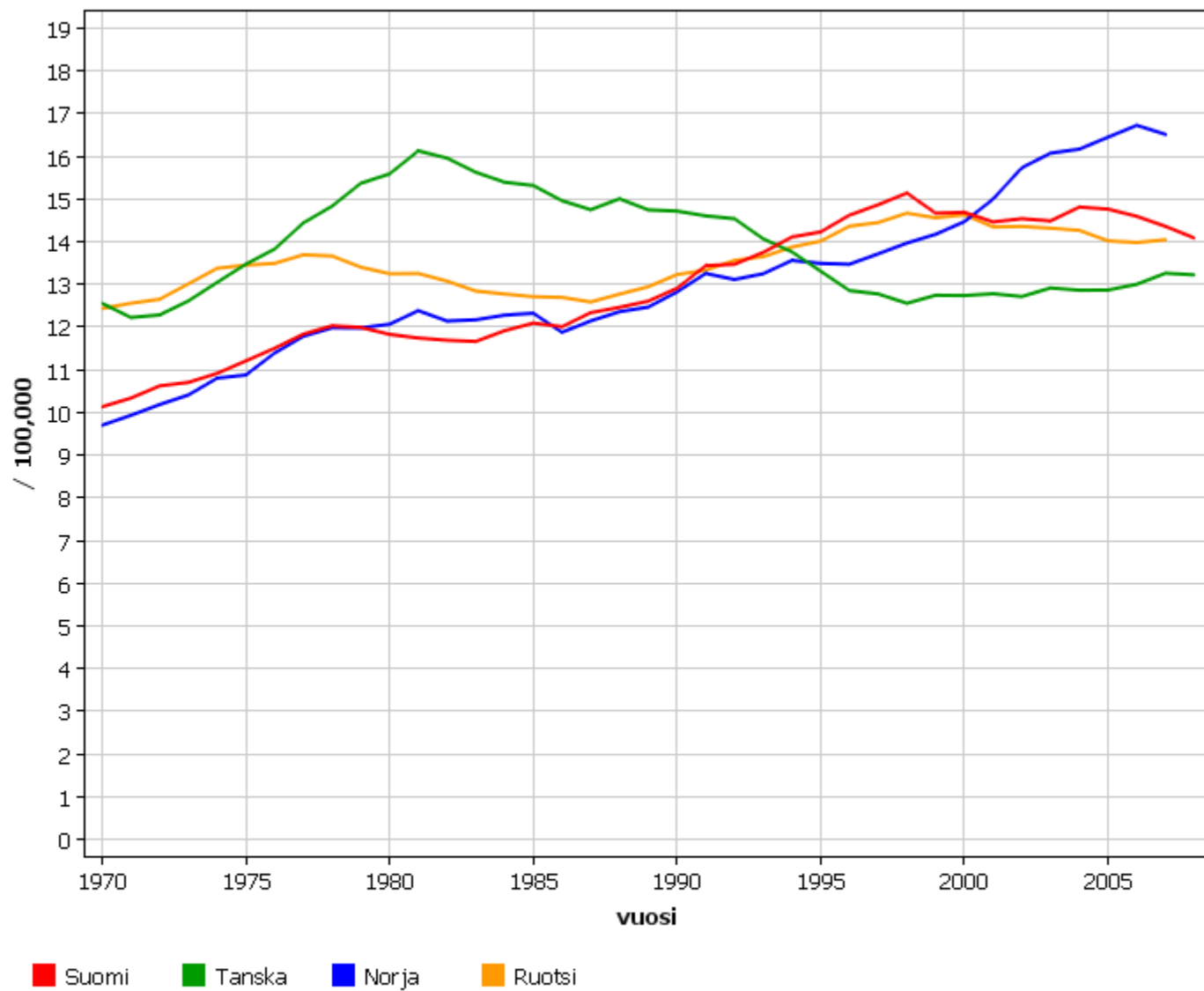
- Suomessa naisten 3. yleisin syöpä, n. 800 uutta tapausta/v
 - Vain rinta- ja paksusuolisyöpä yleisempiä
 - Väestön ikääntyessä tapausmäärät kasvavat
- Noin 90 % tapauksista >50-vuotiailla, 50 % yli 65-vuotiailla
- Hyväennusteinen, yli 80 % elossa 5 v. kuluttua diagnoosista
 - Alle 45-vuotiaista jopa 90 %
 - Levinneisyys toteamishetkellä tärkein ennusteeseen vaikuttava tekijä
 - Myös histologia, kasvaimen gradus
- Postmenopausaalinen verenvuoto usein oireena
 - 30-50 %:lla niistä, joilla toistuva postmenopausaalinen vuoto-oire, löytyy kohdunrungan tai -kaulan syöpä

Kohdunrungan syöpä

- Riskitekijöitä
 - Kohtu
 - Estrogeeni, joko endo- tai eksogeeninen
 - Lapsettomuus, myöhäinen menopaussi
 - Polykystiset munasarjat, tietyt munasarjatuumorit
 - Lihavuus, diabetes, hypertonia
 - HRT - erityisesti jos pelkkää estrogeenia!
 - Jatkuva estrogeeni-progestiini (sopivassa suhteessa) ei lisää riskiä
 - Tamoksifeeni → hyperplasia
 - Periytyvä suolisto- tai rintasyöpä (HNPCC, BRCA1/2)
- Yhdistelmäehkäisypillerit pienentävät kohdunrungan syövän riskiä

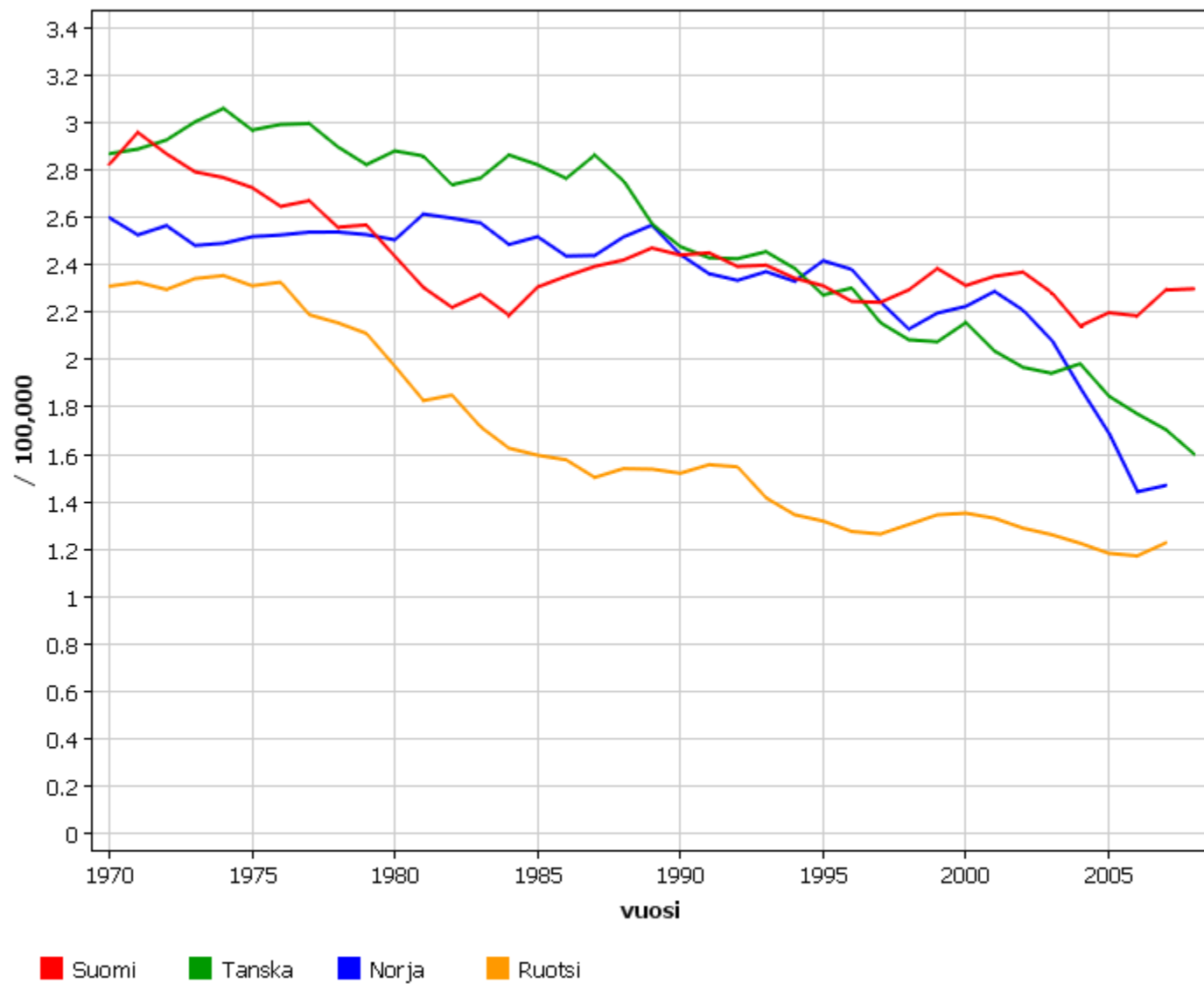
Kohdunrunko

Ilmaantuvuus: ASR (W), kaikki iät

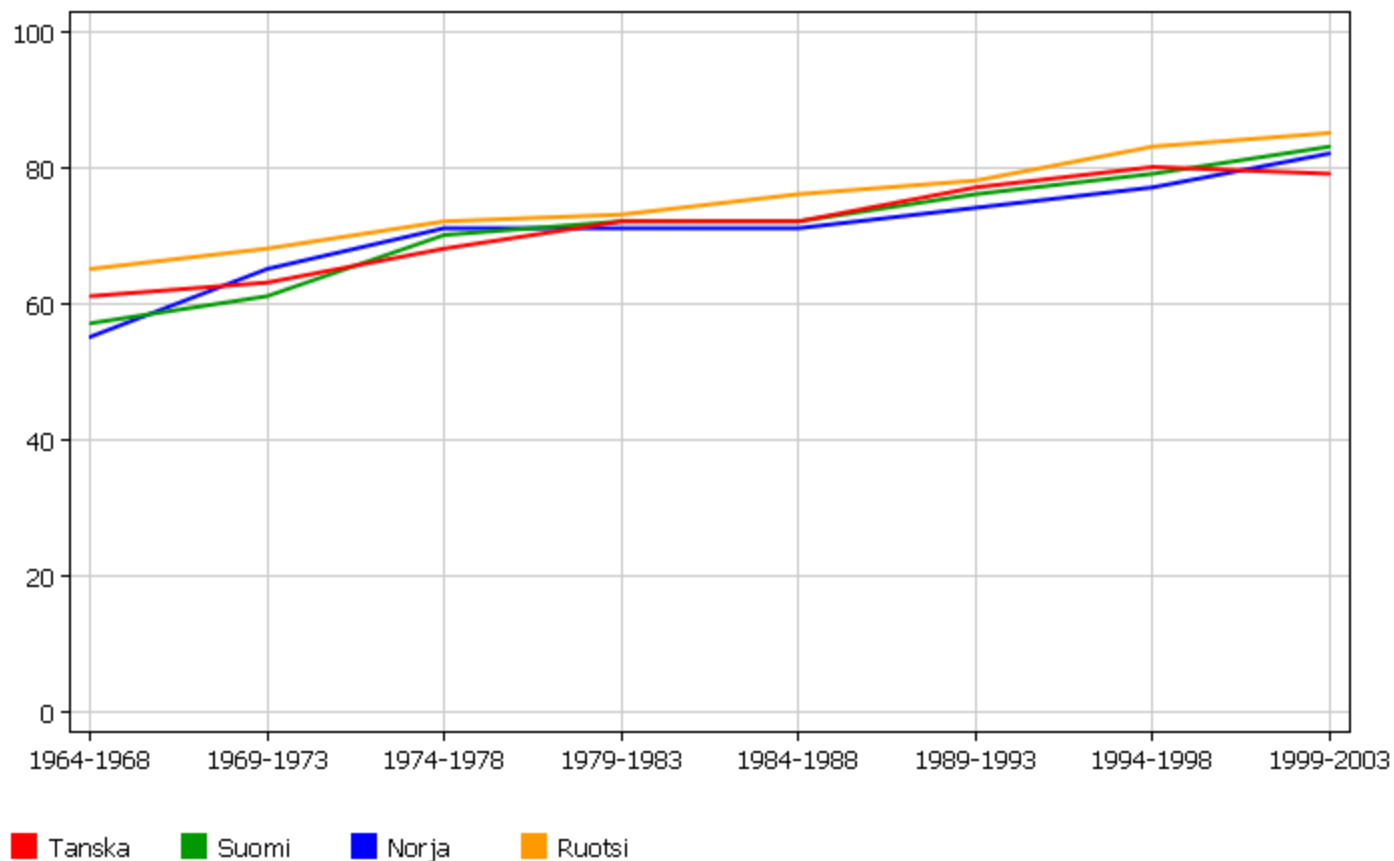
Kohdunrunko

Kuolleisuus: ASR (W), kaikki iät

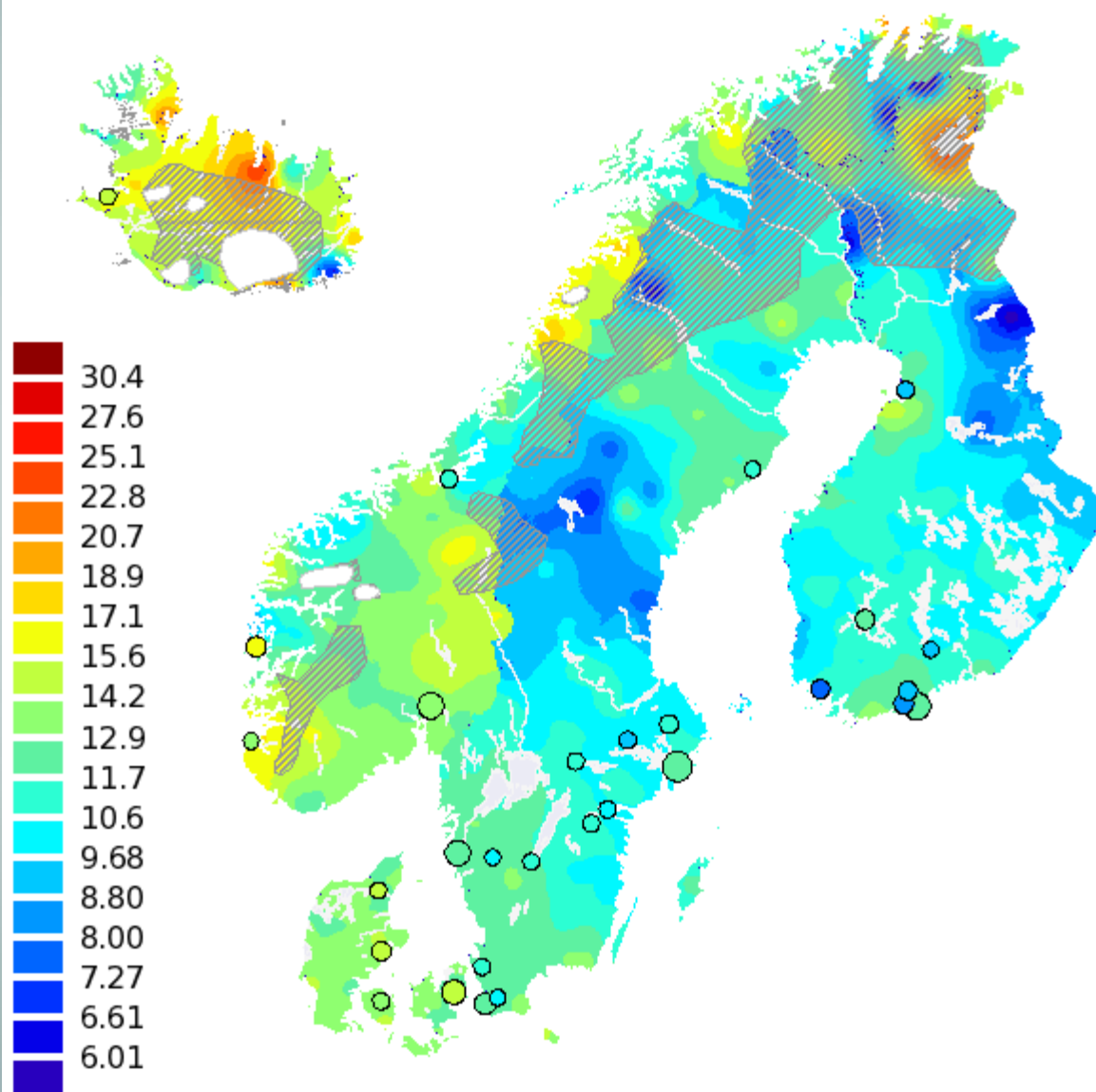
Kohdunrunko

Ikävakioitu suhteellinen 5-vuotiselossaolo-osuus (%), iät 0-89

Ovary cancer, 1998-2003

Incidence / 100,000

Finnish Cancer Registry 03.07.2007

Munasarjasyöpä

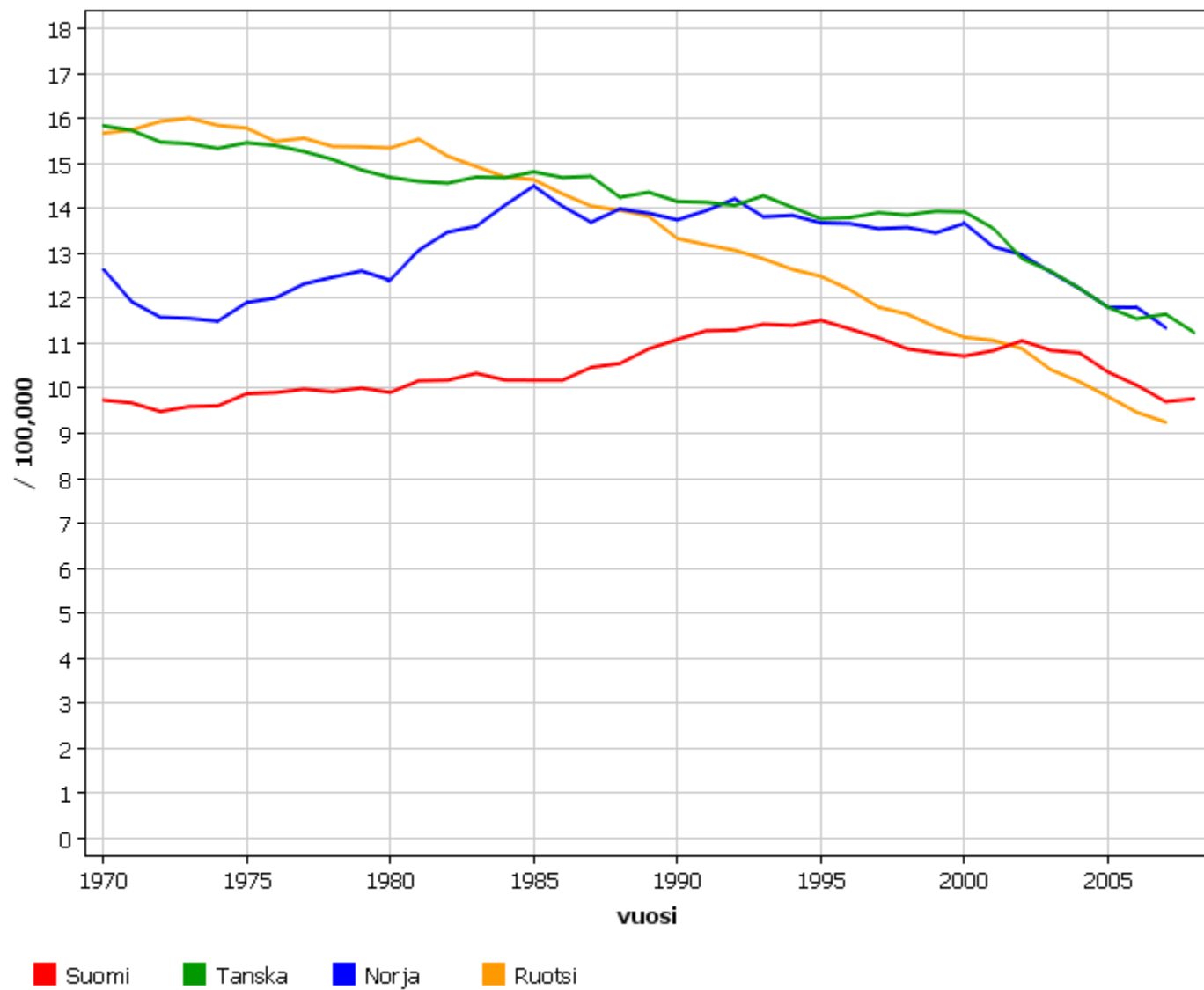
- Suomessa naisten 10. yleisin syöpä, n. 450 uutta tapausta/v
 - Arviolta 5-10 % periytyviä
- Lähes 90 % tautitapauksista >50-vuotiailla, yli puolet >65-vuotiailla
- Huonoennusteisin gynekologinen syöpä - vain noin puolet sairastuneista elossa 5 vuotta diagnoosista
 - Ennusteeseen vaikuttavat erityisesti stage ja ikä
 - Ennusteet parantuneet vuosien saatossa erityisesti paikallisissa syövissä - liekö todellista vai levinneisyysarvioinnin parantumista?

Munasarjasyöpä

- Sittenkin munanjohtimen tauti?
- Riskitekijöitä
 - Ikä
 - Sukuhistoria (1. asteen sukulaisella → riski x 4)
 - BRCA1/2, HNPCC
 - Elämänaikaisella syklien määrällä ilmeisesti vaikutusta
 - Lapsettomuus
 - Aikainen menarke - myöhäinen menopaus
 - Polykystiset munasarjat, endometrioosi, PID?
- Ehkäisypillerit pienentävät vaaraa, samoin raskaudet ja sterilisaatio

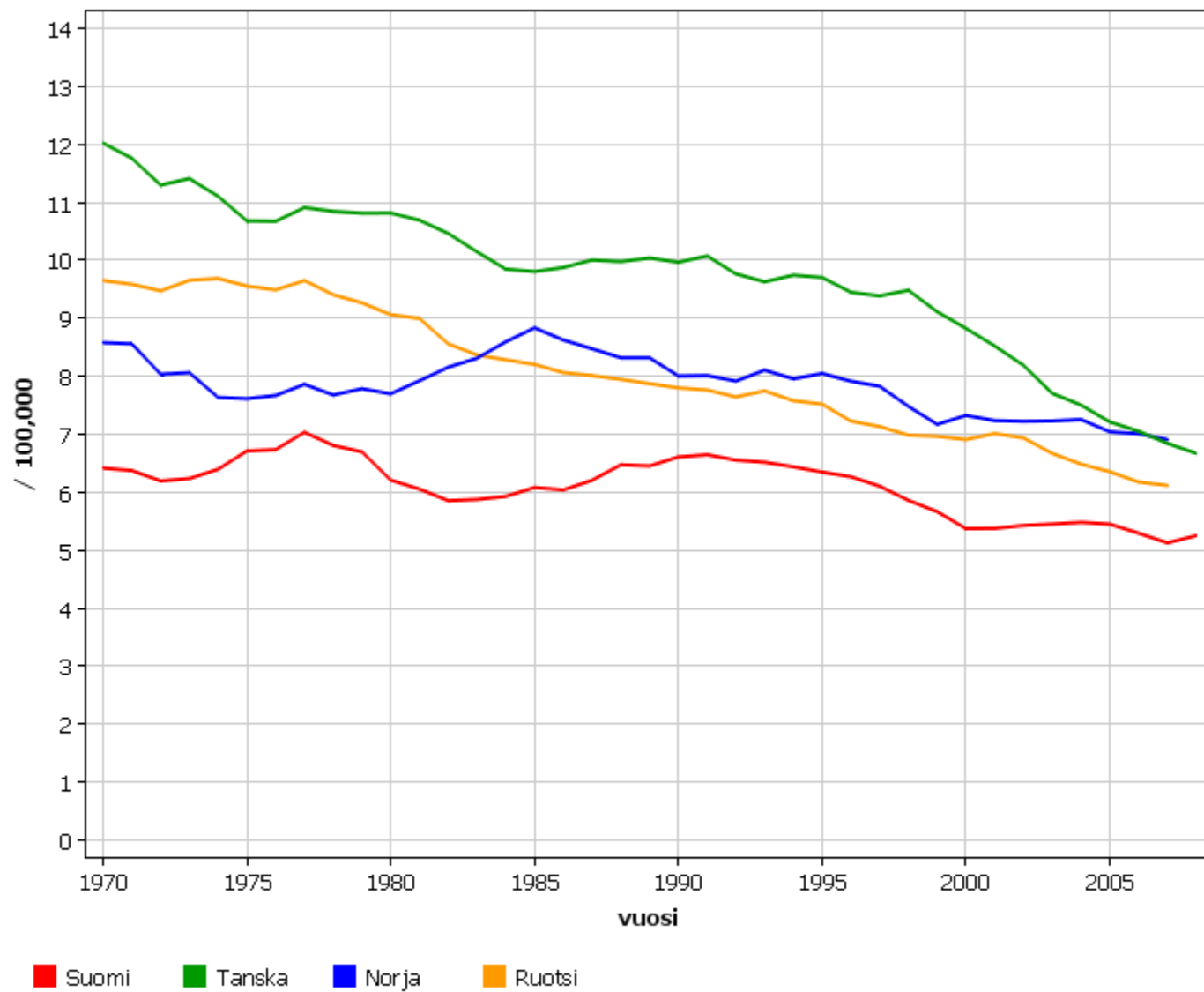
Munasarjat

Ilmaantuvuus: ASR (W), kaikki iät

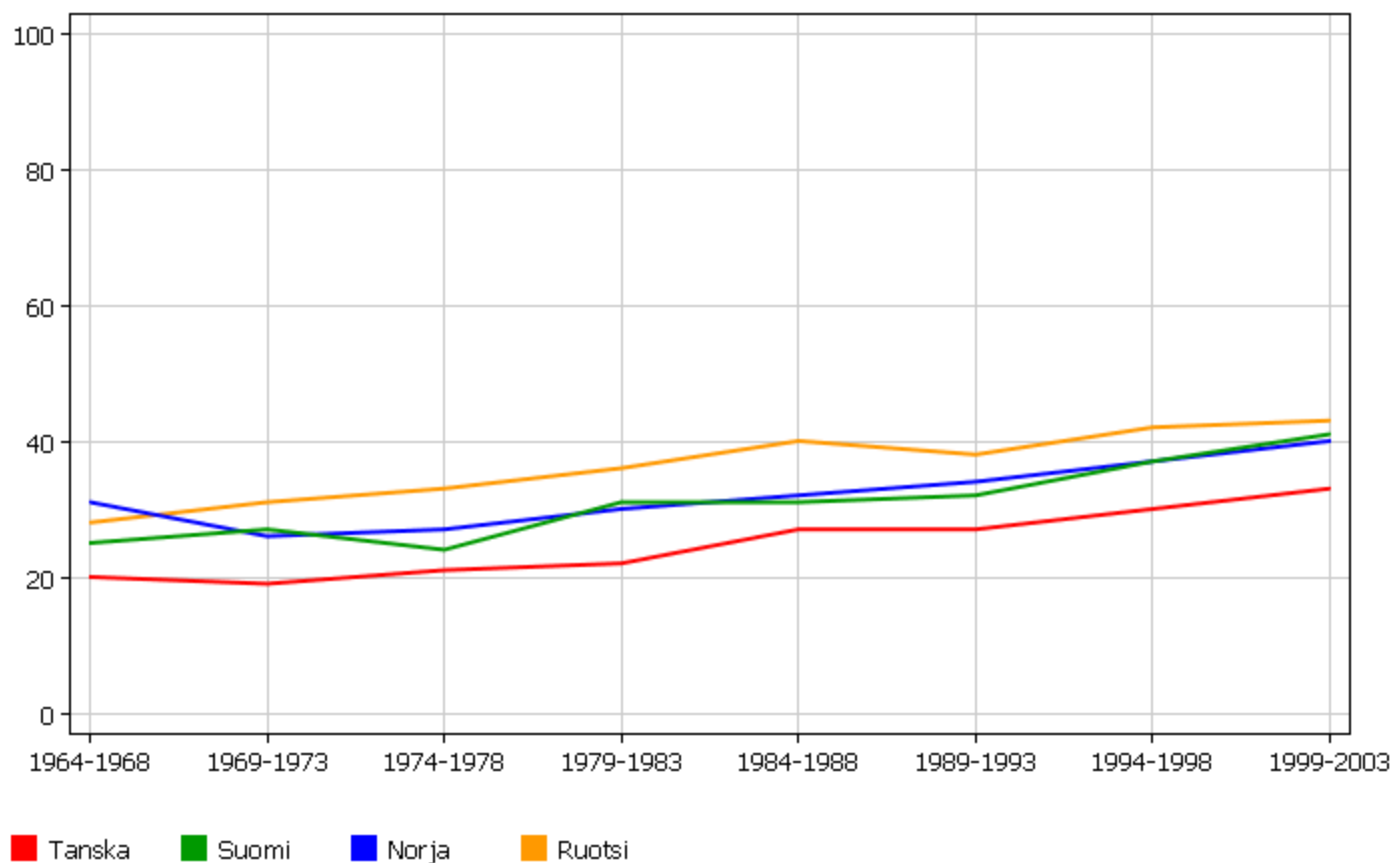
Munasarjat

Kuolleisuus: ASR (W), kaikki iät

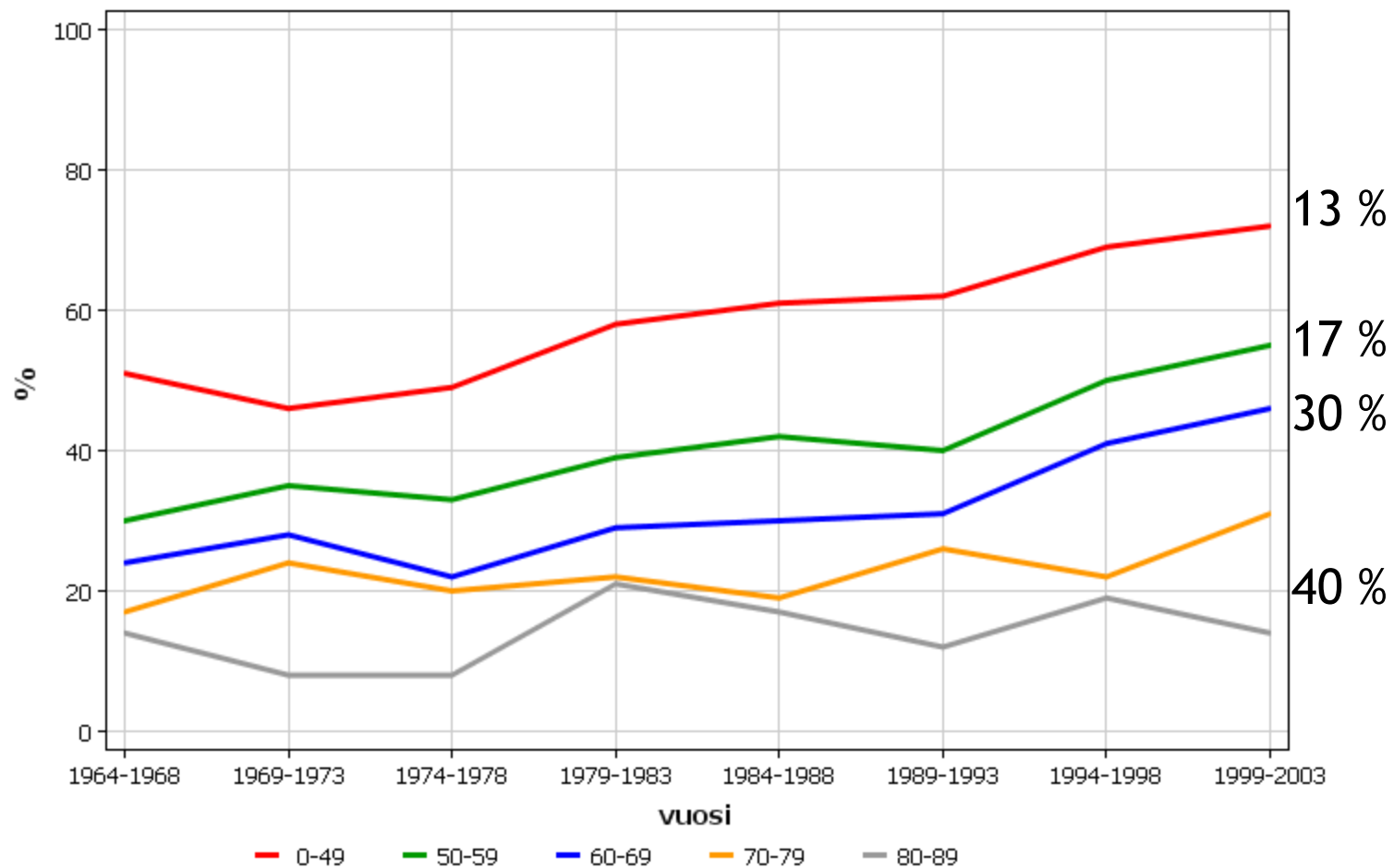
Munasarjat

Ikävakioitu suhteellinen 5-vuotiselossaolo-osuus (%), iät 0-89

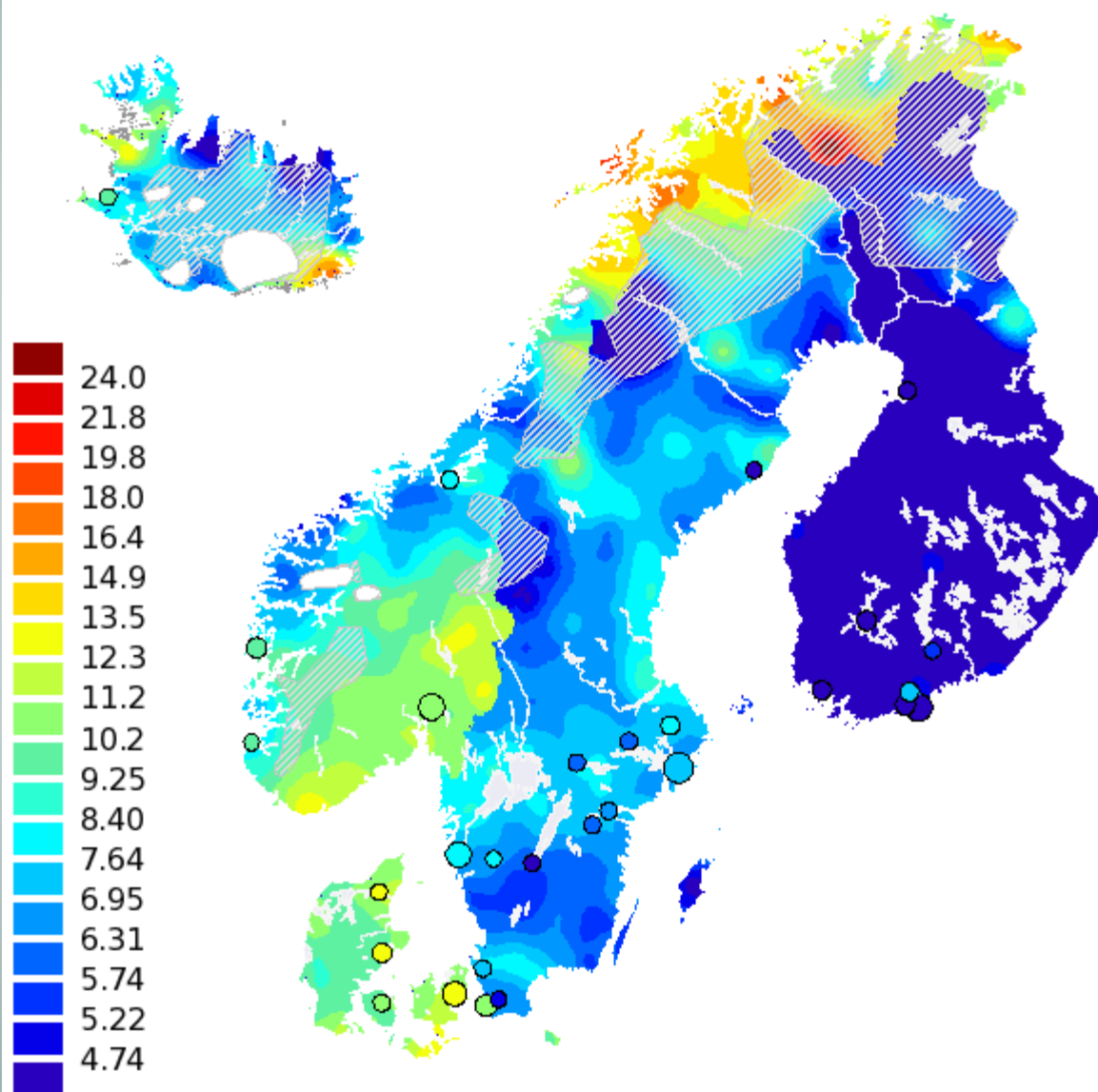
Suomi - Munasarjat

Suhteellinen 5-vuotiselossaolo-osuus (%)

Cervical cancer, 1998-2003

Incidence / 100,000.

Finnish Cancer Registry 22.06.2007

Kohdunkaulan syöpä

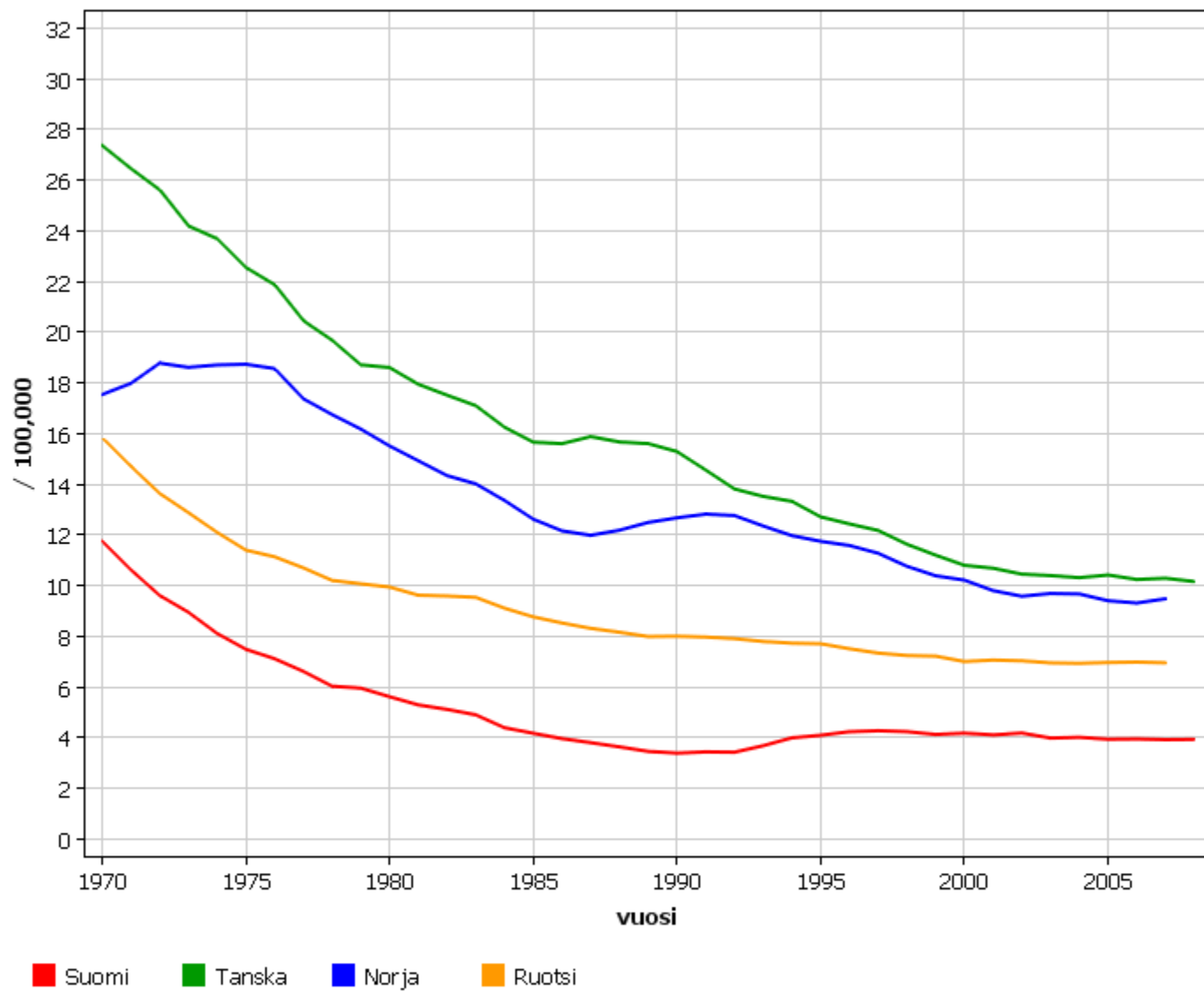
- Suomessa naisten 18. yleisin syöpä, n. 150 uutta tapausta/v
- Riskitekijöitä
 - Ihmisen papilloomavirus (HPV) olennainen tekijä
 - Korkean syöpäriskin tyypit, yhteensä n. 15
 - Virustartunnat yleisiä - syöpä kroonisen tartunnan harvinainen myöhäisseuraus
 - Varhain aloitettu seksielämä
 - Yhteydessä virustartuntaan?
 - Runsas seksipartnerien lukumäärä (myös partnerin partnerit)
 - Yhteydessä virustartuntaan?

Kohdunkaulan syöpä

- Kofaktoreita tarvitaan
 - Paljon lapsia
 - Tupakointi
 - Pitkäaikainen pilleriehkäisy
 - Muut, esim. luonnollisen immunitetin merkitys?
- Seulonnalla jopa 80 % suojavaikutus ilmaantuvuuteen ja kuolleisuuteen
 - Organisoitu väestöseulonta vs. opportunistinen ”seulonta”
 - Levyepiteeli- vs. adenokarsinooma
- Invasiivisten syöpien määrä ei kerro välttämättä totuutta väestön tautitaakasta - seulonnan vaikutus

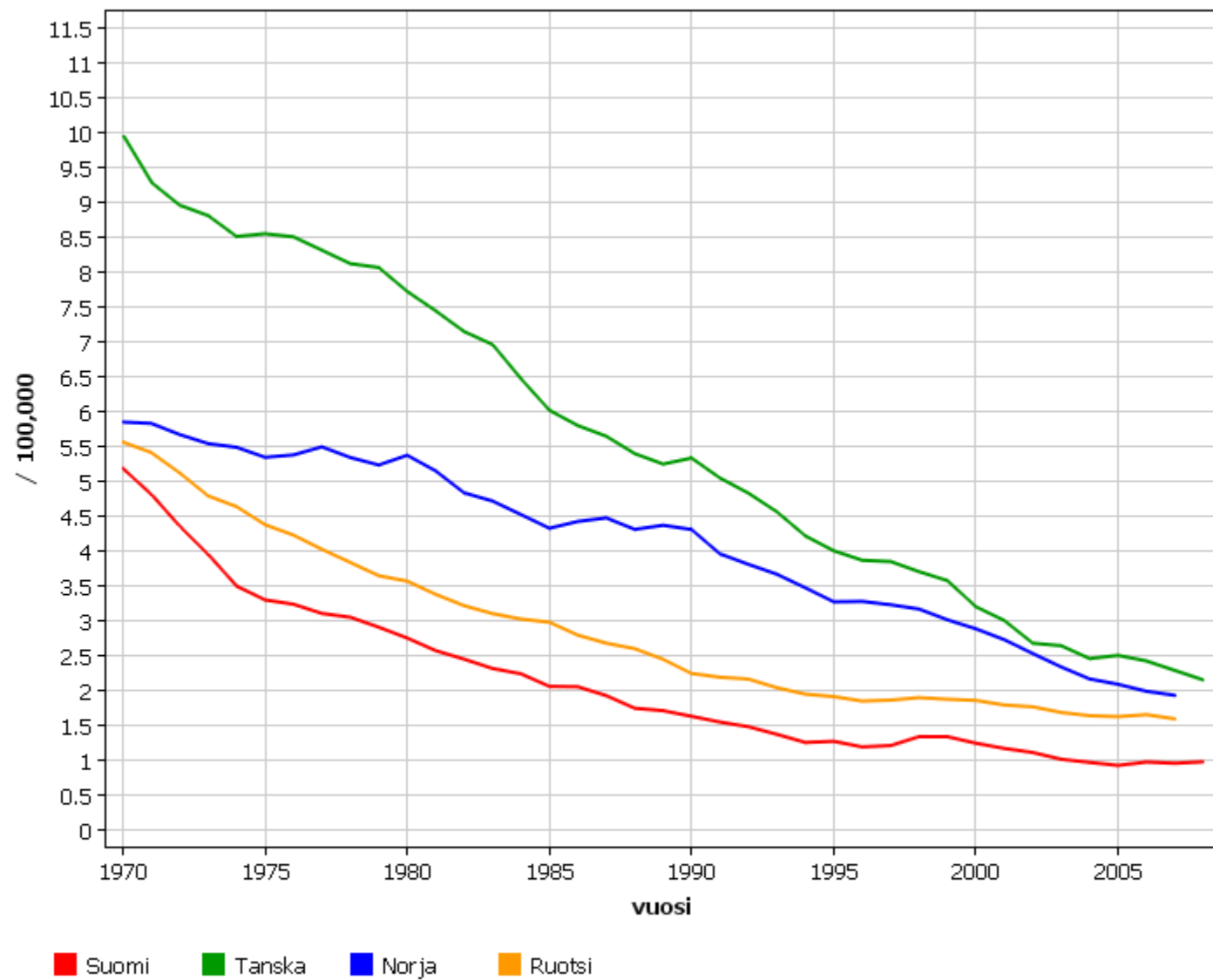
Kohdunkaula

Ilmaantuvuus: ASR (W), kaikki iät

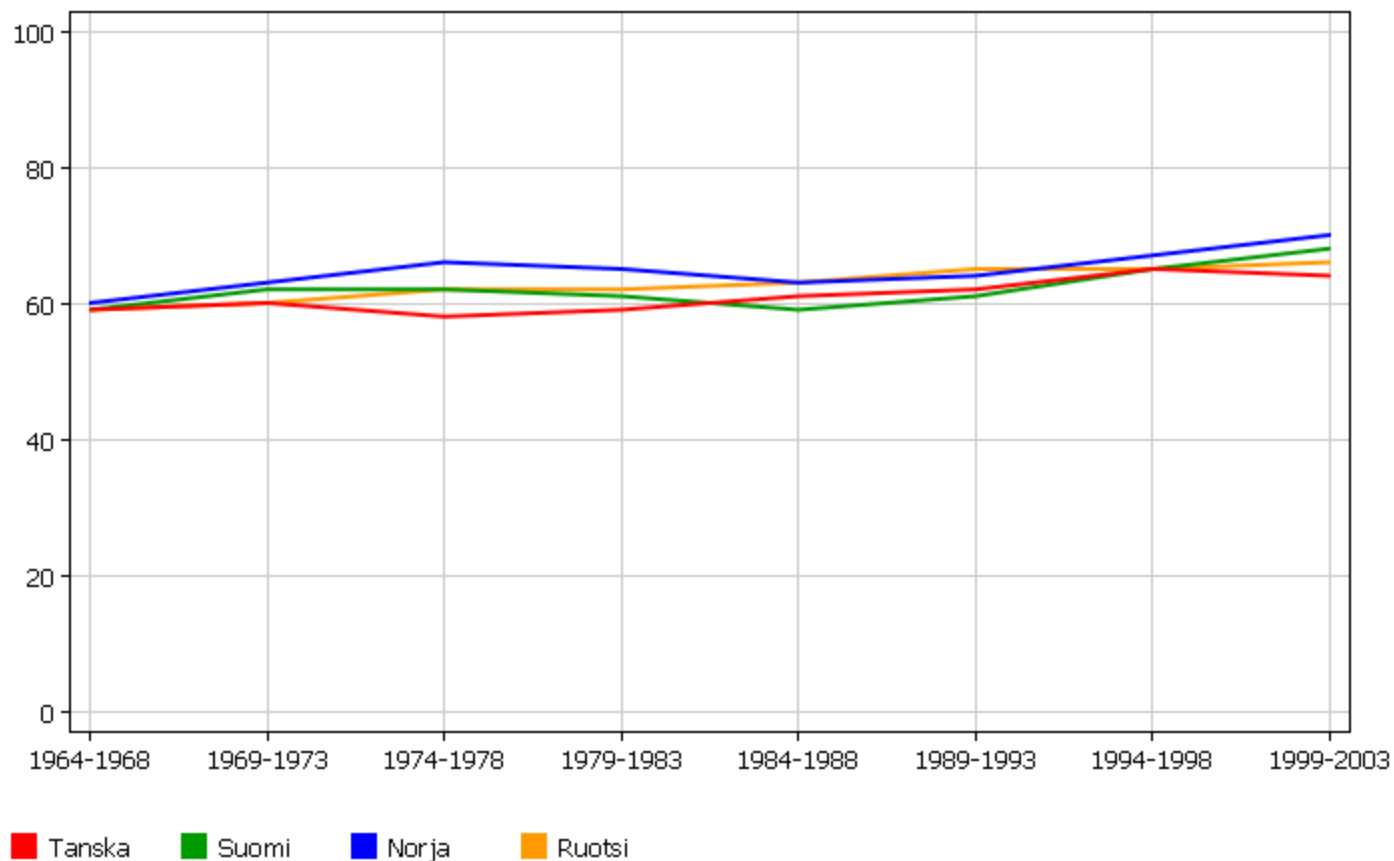
Kohdunkaula

Kuolleisuus: ASR (W), kaikki iät

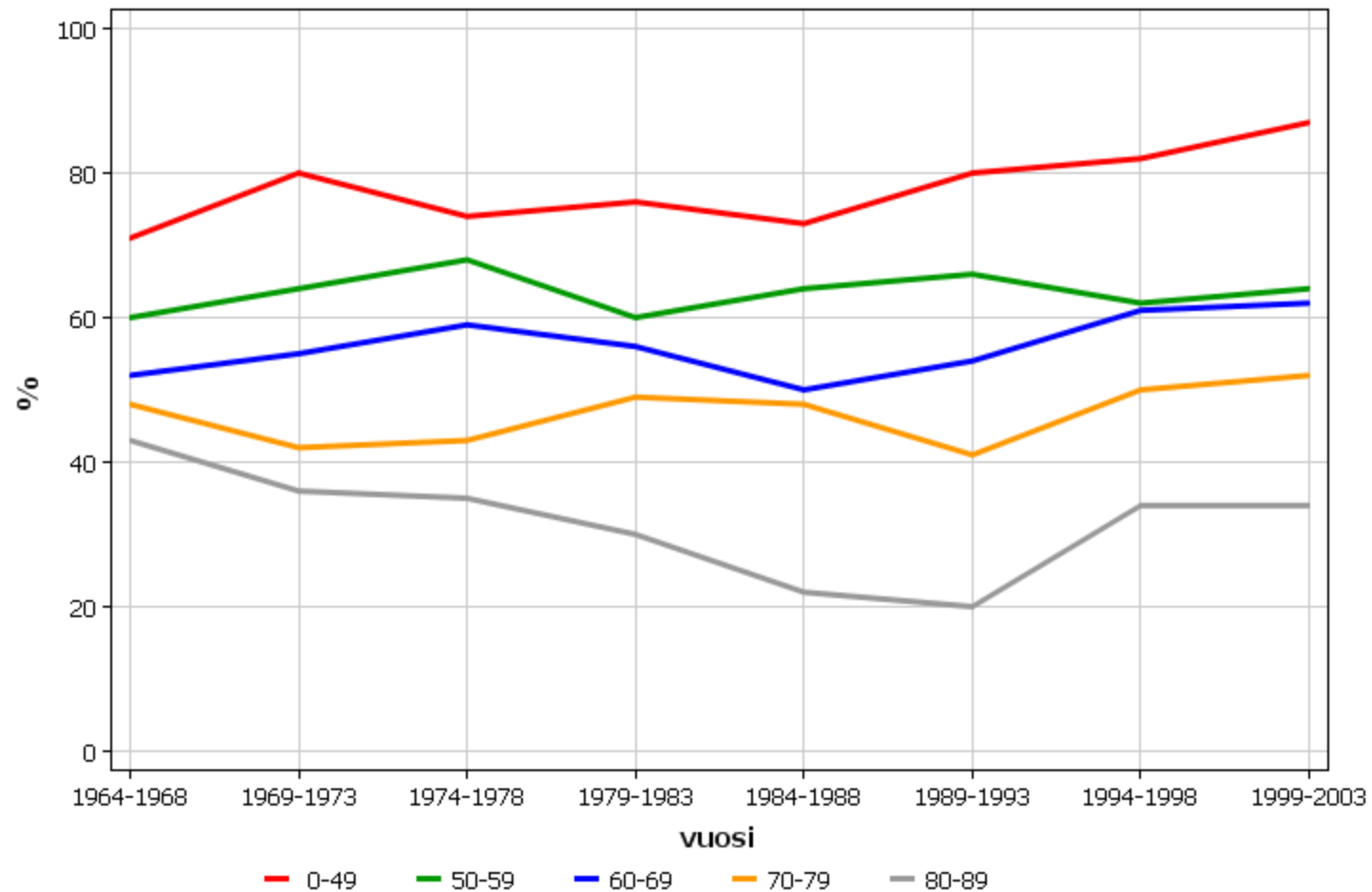
Kohdunkaula

Ikävakioitu suhteellinen 5-vuotiselossaolo-osuus (%), iät 0-89

Suomi - Kohdunkaula

Suhteellinen 5-vuotiselossaolo-osuus (%)

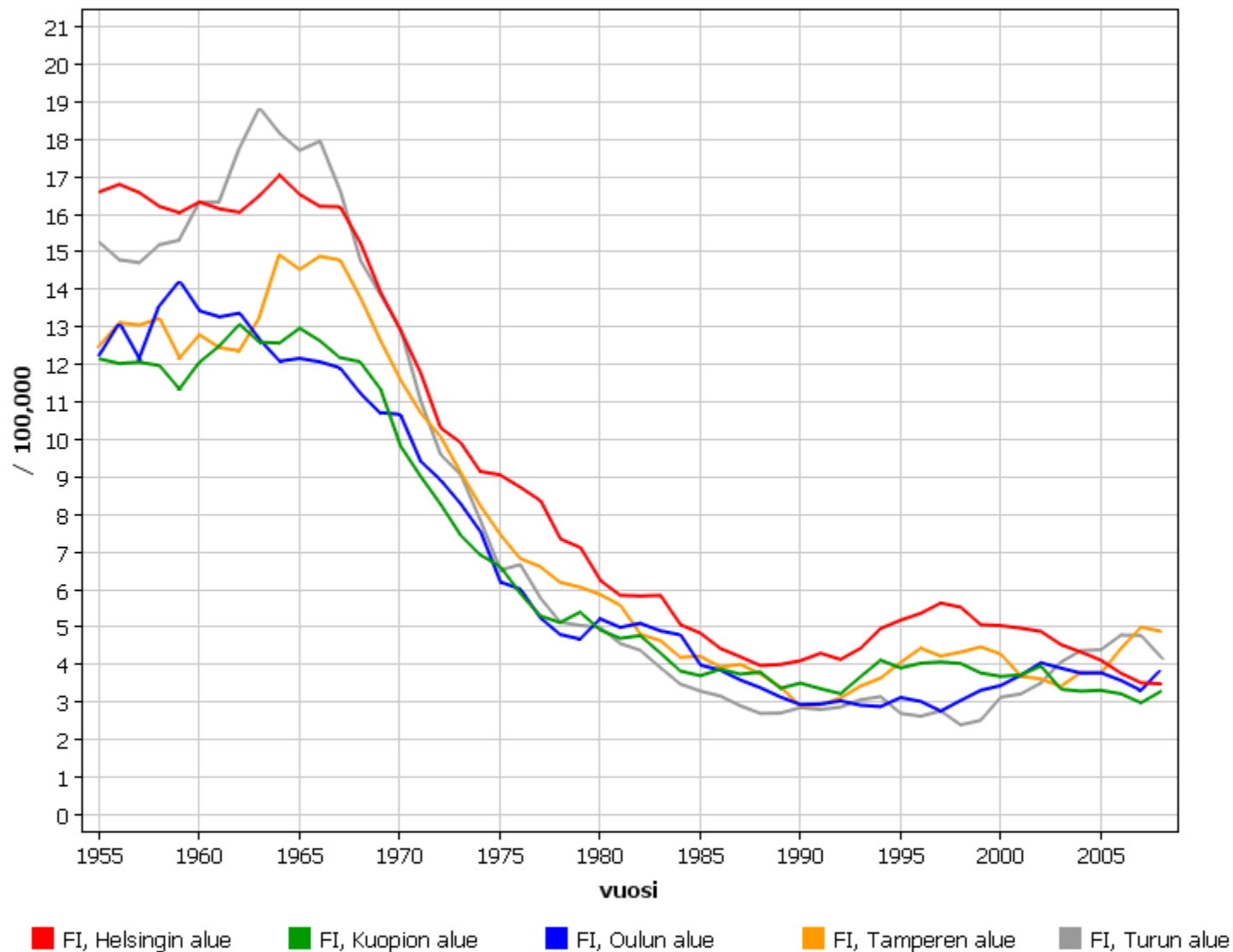

Suomalainen seulontaohjelma

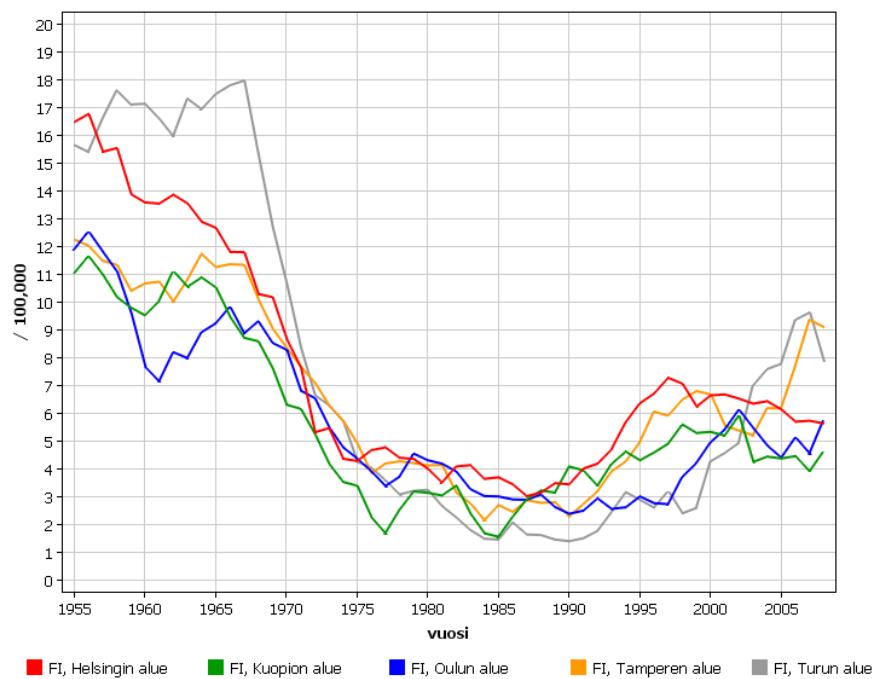
- Toteutettu v. 1963 lähtien, valtakunnallisesti v. 1968.-
- Kansanterveyslaki- ja asetus
 - Kuntien velvollisuus järjestää - osallistujille ilmaista
 - Kohdeväestönä 30-60-vuotiaat naiset
- Seulontakäytäntö
 - Lähes kaikki (99 %) 30-60-vuotiaista (25-65) kutsutaan 5 vuoden välein henkilökohtaisella kirjellä
 - N. 70 % kutsutuista osallistuu, nuorimmista kutsutuista vain hieman yli puolet
 - Seulonnan peittävyys suurin vahvuus - useimmat tulevat seulotuiksi edes kerran
 - Muuttuneen jatkossa HPV-rokotusohjelman myötä

Kohdunkaula

Ilmaantuvuus: ASR (W), kaikki iät

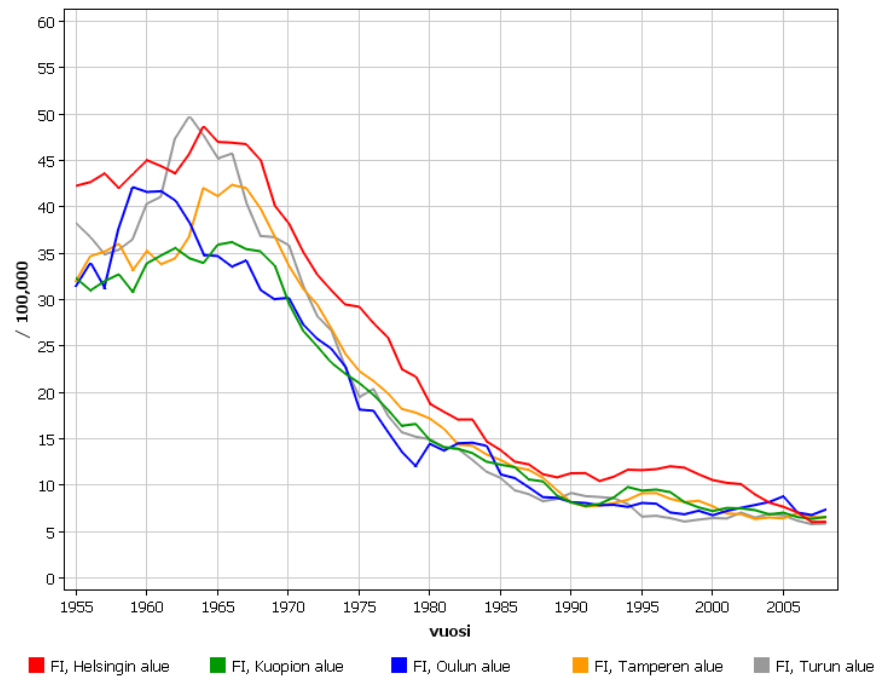

Kohdunkaula
Ilmaantuvuus: ASR (W), iät 20-44

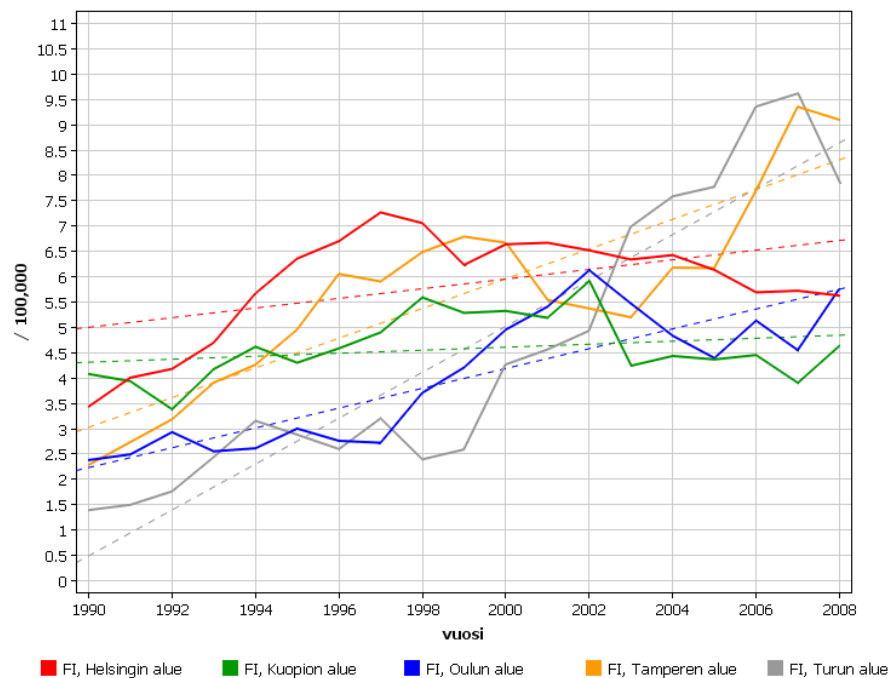
NORDCAN © Association of the Nordic Cancer Registries (17.9.2012)

Kohdunkaula
Ilmaantuvuus: ASR (W), iät 45-85+

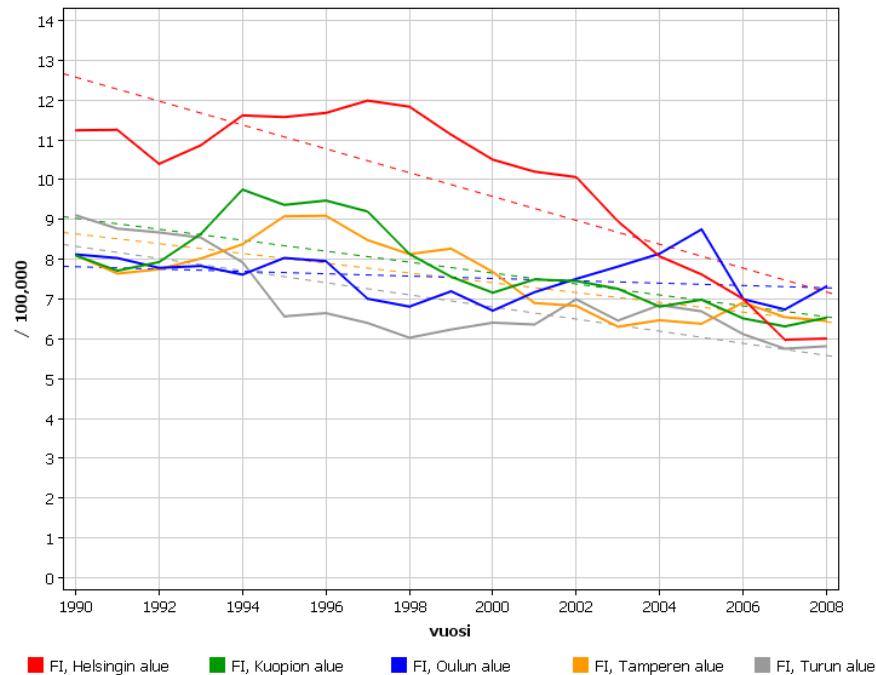
NORDCAN © Association of the Nordic Cancer Registries (17.9.2012)

Kohdunkaula
Ilmaantuvuus: ASR (W), iät 20-44

NORDCAN © Association of the Nordic Cancer Registries (17.9.2012)

Kohdunkaula
Ilmaantuvuus: ASR (W), iät 45-85+

NORDCAN © Association of the Nordic Cancer Registries (17.9.2012)

Elossaoloennusteet Suomessa

Primaaripaikka	Elossa 5-v	<i>Paikallinen</i>	<i>Levinnyt</i>	<i>Metastasoanut</i>
Kohdunrunko	83 %	94 %	70 %	43 %
Munasarja	49 %	95 %	76 %	35 %
Kohdunkaula	68 %	87 %	71 %	33 %

Vuosina 2002-2004 todetut tapaukset, seuranta ad 2007-2009
(Suomen Syöpärekisteri: Cancer in Finland 2008 and 2009)

Elossaoloennusteet Suomessa

Primaaripaikka	Elossa 5-v	<i>Paikallinen</i>	<i>Levinnyt</i>	<i>Metastasoinut</i>
Kohdunrunko 1)	83 %	94 %	70 %	43 %
Munasarja	49 %	95 %	76 %	35 %
Kohdunkaula	68 %	87 %	71 %	33 %

Vuosina 2002-2004 todetut tapaukset, seuranta ad 2007-2009
(Suomen Syöpärekisteri: Cancer in Finland 2008 and 2009)

1) Usein varhaisoireita - todetaan varhain

Elossaoloennusteet Suomessa

Primaaripaikka	Elossa 5-v	<i>Paikallinen</i>	<i>Levinnyt</i>	<i>Metastasoinut</i>
Kohdunrunko 1)	83 %	94 %	70 %	43 %
Munasarja 2)	49 %	95 %	76 %	35 %
Kohdunkaula	68 %	87 %	71 %	33 %

Vuosina 2002-2004 todetut tapaukset, seuranta ad 2007-2009
(Suomen Syöpärekisteri: Cancer in Finland 2008 and 2009)

1) Usein varhaisoireita - todetaan varhain

2) Harvoin varhaisoireita - todetaan myöhään

Elossaoloennusteet Suomessa

Primaaripaikka	Elossa 5-v	<i>Paikallinen</i>	<i>Levinnyt</i>	<i>Metastasoanut</i>
Kohdunrunko 1)	83 %	94 %	70 %	43 %
Munasarja 2)	49 %	95 %	76 %	35 %
Kohdunkaula 3)	68 %	87 %	71 %	33 %

Vuosina 2002-2004 todetut tapaukset, seuranta ad 2007-2009
(Suomen Syöpärekisteri: Cancer in Finland 2008 and 2009)

- 1) Usein varhaisoireita - todetaan varhain
- 2) Harvoin varhaisoireita - todetaan myöhään
- 3) Elossaololuku seulonnan ja hoidon yhteisvaikutusta - tehokas seulonta huonontaa lukua kun esiasteet ja hitaasti etenevät syövät löydetään ja hoidetaan ajoissa

Yhteenveto

- ✓ Gynekologiset syövät ovat kaikkiaan varsin yleisiä
- ✓ Kullakin syöpätyypillä on omanlaisensa riskitekijäprofiili
- ✓ Kohdunrungan syöpä on yleisin ja ennusteeltaan paras, munasarjasyöpä aiheuttaa eniten kuolemia ja on huonoennusteisin
- ✓ Kohdunkaulasyöpätapauksia ja -kuolemia voidaan tehokkaasti ehkäistä organisoidulla väestöseulonnalla
 - Ilmaantuvuuden ja kuolleisuuden lasku ~80 %
- ✓ Elossaololukujen trendejä haastava tulkita, mm. diagnostiikan ja luokittelun kehittyminen vaikuttavat lukuihin

Tuoreita tilastoja:

www.syoparekisteri.fi

globocan.iarc.fr

www-dep.iarc.fr/NORDCAN/FI/frame.asp

Tuoreita tilastoja:

www.syoparekisteri.fi

globocan.iarc.fr

www-dep.iarc.fr/NORDCAN/FI/frame.asp

Kiitos!

